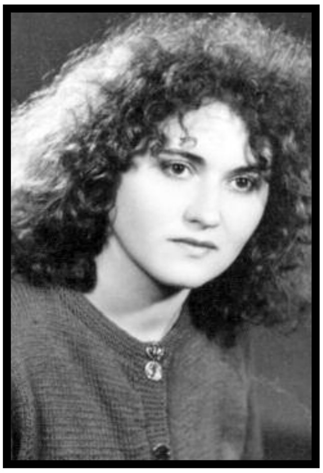
Rodica Matiş era Poesia

A fost colega şi prietena noastră timp de 16 ani. Un profesor bun, spunea Andrei Pleşu într-un editorial din 28 oct. 2013 din *Adevărul*, e cel care stârneşte tot timpul admiraţie. Iar un elev bun este cel care admiră. Ei bine, Rodica Potoceanu Matiş* a fost mereu un profesor exigent cu sine însuşi, dedicată integral meseriei sale. Iar elevii buni au admirat-o.

Sunt o puzderie de momente în care am admirat-o şi eu. La lansări de carte, la revista *Glasul*, la suplimentul *Claviaturi* de la *Tribuna*, la studiile doctorale de la Alba Iulia. Ea avea faima unei poete premiate de la debut, a unei poete înzestrate din inima Moldovei, şi nu alcătuită după reţete lumeşti. Priviţi-i chipul. Ea e însăşi Poesia. Sunt poeţi la care cuvântul discordă cu înfăţişarea. Dar ea respira poezia în cele mai banale gesturi. Dintr-un clipit de geană, ca o petală.

Histrionismul ei ascundea, de fapt, o mare sensibilitate. Iar sensibilitatea ei avea carate deosebite. Nu ascundea vulnerabilităţi, ci era altceva. Vă întrebaţi de ce şi-a ales tema de doctorat „Viaţa lui Marin Preda". Eu aşa am înţeles. Pentru că Marin Preda înseamnă o mare conştiinţă etică. Rodica Matiş s-a impregnat de mesajul acesta adânc: viaţa înseamnă principii, lipsă de compromis într-o „eră a ticăloşilor". Iar poezia nu însemna pentru ea niciun fel de corupere. Iar generaţii întregi de elevi i-au aspirat înalta exigenţă de la catedră, iar asta se simţea prin rezultatele pe care le-a avut.

Din nefericire, a venit boala. Nu ştiam de ce poeziile sale sunt impregnate de o aşa tristeţe. Nu ştiu dacă era în gena ei un presentiment al morţii timpurii. În perioada studiilor ei, citise romanul *Prins* al lui Petru Popescu. Şi era foarte impresionată de drama Inginerului care mai avea un an de trăit şi trebuia să-şi consume toate resursele fizice şi spirituale pentru a mai trăi fărâma de timp ce o mai avea în faţă. Ca un coridor la capătul căruia, cum spune un poem al ei, „am deschis o uşă în zid". Era ceva din freamătul disperat al omului care se lua de-a trânta cu moartea. O dorinţă de a mai trăi, cu toate că ghearele bolii au prins-o hulpav, pe ea, o bucăţică gingaşă de humă din Pipirig. Unde era năzdrăvanul Ivan Turbincă să dea ordin expres de la Sfântul Petru din Rai ca Moartea, în loc să ia oameni tineri, să-şi roadă dinţii în copaci bătrâni ca să-i pocnească fălcile?

Aşa ar fi fost viaţa, dacă lumea ar mai vorbi în basme. În secolul acesta rece, fără strop de romantism, ea venea la şcoală să ne înveţe limba poesiei. Devotamentul ei era atipic. În ultima convorbire, mi-a zis: „Aveţi grijă de voi! Stresul m-a răpus şi pe mine". Să fii profesor nu e uşor. Trebuie să te autodepăşeşti mereu, să armonizezi un munte de dosare cu harul pedagogic. În faţa a câte 36 de elevi, într-un sistem educativ birocratic, uscat de propria-i neputinţă, nu e uşor să rezişti. Nerecunoştinţa, vulgaritatea mărunt omenească, nimicuri rutinante dinafară o vor fi apăsat-o. Dar se retrăgea în literatura română şi universală ca într-o redută. Apoi în ultimul poem ca un zbor vertical...

Avea o personalitate pregnantă. O prezenţă tonică, o fragilitate în care se ascundea o forţă a cuvântului pur, neamestecat cu rugina lumii. Îi simt încă prezenţa pe coridoarele liceului, ca un freamăt, ca o aspiraţie a conştiinţei sale că trebuie făcut asta şi asta, mereu într-o cadenţată grabă. Era împărţită dramatic între familie, poezie, elevi, studii doctorale, până în nopţile albe unde cântau păsările cu plisc rubiniu. Ne miram de unde are atâta energie. De parcă iminentul sfârşit îi dădea ghes să isprăvească afacerea cu lumea materială, pentru a se dedica integral Poesiei.

Acum e la doi metri sub pământ, în cimitirul lacom. Îi vom aprinde câte o lumânare, care va şopti versuri de ceară. Ne va auzi în cuvinte biblice, la uşile de vânt ale templelor celor morţi. Va tăcea stingher, ascunsă sub lespedea nefirească a lutului, retrasă în „împărăţia cuvântului". Va şti tot ce e nou şi vechi de pe la noi, veghind orânduirea strâmbă a lumii, ca un luceafăr din zenit. Sunt puteri ale firii pe care nici nu le bănuim. Şi ele se topesc într-o aducere-aminte perpetuă.

Vor ninge tăceri pentru a se alege poemul şoptit al înserării. Ne vei lipsi mult, Rodica! Vom asculta trenurile de la gara din Huedin, fluierând a melancolie. Şi tu le vei auzi ecoul stins...

Teribil de încâlcită este povestea asta a vieţii. Iar tăcerea se impune, în penumbra cuvântului, ca un monument.

Dinu BĂLAN

* Rodica Potoceanu Matiş, n. 21 octombrie 1971 - d. 10 decembrie 2013, profesoară de Limbă şi literatură română la Liceul Teoretic „O. Goga" din Huedin, în perioada 1996-2013, cu rezultate deosebite. A urmat cursurile Facultăţii de Litere a Universităţii „Alexandru Ioan Cuza" din Iaşi, secţia română-franceză (1991-1995). Doctor în litere, cu teza de doctorat „Viaţa lui Marin Preda" - coordonator prof. dr. Constantin Cubleşan. Volume de poezii publicate: *Lecţiile de pian ale profetului* (Editura Junimea, Iaşi, 2000); *La uşa cuvântului* (Editura Casa Cărţii de Ştiinţă, Cluj-Napoca, 2001); *Luceferi vagabonzi* (Editura Apuseană, Huedin, 2004); *Lacrimile clovnului* (Editura Grinta, Cluj-Napoca, 2006). Numeroase premii pentru poezie: Premiul editurii Junimea la Concursul de creaţie literară „Porni Luceafărul...", Iaşi (1999); Premiul II şi Premiul revistei Dacia literară la Concursul naţional de poezie „Nicolae Labiş", Suceava (1998); Premiul revistei Cronica la Concursul naţional de poezie „Junimea", Iaşi (1993) etc. A colaborat la revistele: *Cronica, Dacia literară, Ateneu, Convorbiri literare, Excelsior, Verso, Bucovina literară, Orient latin, Glasul, Cetatea culturală, Terra Griffonis, Tribuna*, *Cafeneaua literară, Oraşul* etc.

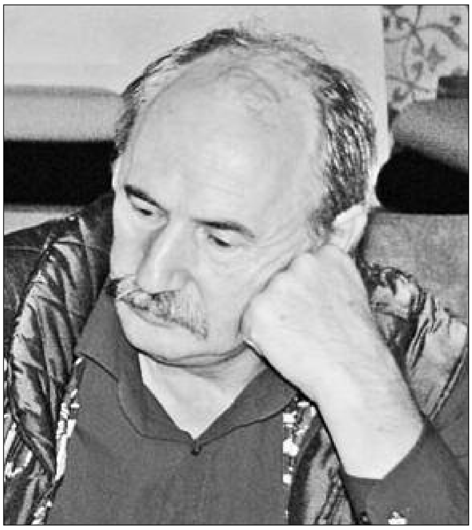
Arte poetice

LETRISMUL* sau Hazardul din noua pălărie…

Descopăr de curând, în setea mea de arte poetice moderne, moderniste, postmoderniste şi răpit de demonul teoriei cum sunt, un capitol din *Introduction à une nouvelle poésie et à une nouvelle musique*, ghidul profetic al mişcării sau doctrinei letriste (*Gallimard*, Paris, 1947), semnat de botoşăneanul **Isidore ISOU**.

Critic de film, artist vizual şi, desigur, poet, Isidore ISOU**, pe numele real de Ioan-Isidore Goldstein, s-a născut la Botoşani (31 ianuarie 1925), într-o familie de evrei. În 1945 fondează la Paris faimosul curent LETRISM, inspirat de dadaism şi suprarealism.

Redau mai jos câteva fragmente din capitolul *La Lettrie*/*Letria* (ib., p.p. 231-265), în traducerea Anişoarei Pitu.

LETRIA

„Poezia letristă, care a fost o sectă a poeziei la începuturi, va deveni o nouă poezie separată şi veritabilă. Ea posedă noi dimensiuni, niciodată avute. Spaţiul (longitudinea), adică simultaneismul contrapunctului poetic, câştigat împreună cu vagul materialului."

LETRIA este „nouă şi diferită de manifestările cunoscute. LETRIA reia toate valorile valabile ale poeziei şi ale muzicii, continuându-le într-o sinteză proprie."

„Se anunţă acum un timp nou, timpul noilor melanjuri şi al întâlnirilor ebluisante. Avem, cu LETRIA, o artă originală, fiind vorba de a lucra cu instrumente necunoscute pe alte materiale şi structuri. Nu se mai vorbeşte de o simplă schimbare suprastructurală, într-un mod de rearanjare a aceloraşi chipuri. Nu e vorba nici de o altă şcoală într-o artă veche, ci de o emisiune de existenţe încă necunoscute pentru mânuire (literele). Elementul acesta nu e nici muzică (ea foloseşte note, sunete elevate), nici poezie (fiindcă foloseşte până la sfârşit cuvinte). Acest element este inedit şi necesită alte obişnuinţe şi alte moduri de creaţie. Datoria noastră e să plămădim noi aparenţe, forme, opere şi blocuri proprii acestui element."

Ofer în continuare cititorului un poem letrist, pentru a ne lămuri mai bine asupra a ceea ce poate să obţină poetica letristă despre care vorbeşte autorul. Poemul îi aparţine, fireşte, lui Isou şi este tradus de Anişoara Pitu.

Isidore ISOU

De-a v-aţi-ascunselea (Cache-cache)

Am stram gramme
Cali couli mouki - gramme
Am hlam clamme
Vouki - rouki nouki cram
Spouki kali couki ram
Am stram kram
Ala bala gortogala
Chichmariga la bordiga
Gideaschdeabri Dalion
Dalion fenon de son
Cougirouga raioului
Caioului vidaioului
Sindelande miridisch
Souki pouki dasch depichi
Pouma reta pouma pi
Tapi tapi reungi
Am stram gram"
am stram gramme!

Ssssssssssssssss,
South! Sandala,
gungala, goungalagoum!
Voutchi! Spountala,
councala, councala coun!
Patch! Vouschanga doutel
Eloumparai
goumparai,
houmparlai ioute...
Voui! Jangar Kafan
gounkala gounkala gouf
Foui! Seoupido koipido loupidolai
Floi! Goumino noumino fai!
Zoy Kouriko koukouri goui

Jalhaana! Cooucou!
flacala ca floucoucou!
Stinim iouna naiouna nanai
Jean Pierre Paul Lorelai
Halagalgail
Attansion bisse!
VAGUE LE LISSE!

Am stram gramme
couli fouli mouki glamme
Am hlamme clamme
Vouki nouki rouki cramme
Am stramme Kramme
Ala bala gortogala
Iech mariga ia boriga
Gideaschteabti Dalion
Dalion fenon de Don
Cougirouga raiouloui
Sindeia de miridisch
Souki pouki dasch depich
Poumnareta poumnapi
Tapi tapi reoungi
Am stram gramme
Am stram gramme...

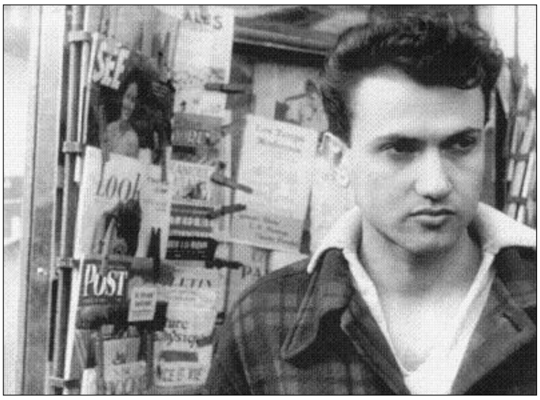
1. Pauză.
2. Fasaire.
3. Scuipat.
4. Sărutare.

Hazardul din pălărie *sau* Critica poeticii letriste

„LETRIA reia toate valorile valabile ale poeziei şi ale muzicii, continuându-le într-o sinteză proprie”, spune Isou.

Aceste valori ale poeziei, pe care ni le închipuim a fi *unitatea* şi *tensiunea ideatică*, *lirismul*, *misterul*, *originalitatea poetică*, *imaginaţia poetică*, nu se regăsesc însă nicidecum în poezia letristă sau în textul *De-a v-aţi-ascunselea*, care ilustrează exemplar poetica letristă. Poezia letristă nu reia, nu continuă, aşadar, nicidecum „valorile valabile ale poeziei şi ale muzicii”, ci mai degrabă se distanţează de ele, le *abandonează*.

Poetul letrist este obsedat de *noutate*, iar Isou anunţă în textul său teoretic „noua poezie”, „noile dimensiuni, niciodată

avute” de alte tipuri de poezie, trăsătura nenumită, dar „nouă şi diferită de manifestările cunoscute” a LETRIEI, „instrumentele necunoscute”, deci instrumentele noi ale poeziei letriste, pentru că aici „nu e vorba nici de o altă şcoală într-o artă veche, ci de o emisiune de existenţe încă necunoscute pentru mânuire (literele).”

Elementul căutat de poezia letristă „este inedit şi necesită alte obişnuinţe şi alte moduri de creaţie.” Niciun element poetic „vechi” nu mai are acum trăinicie, valoare. Isidore ISOU are, aşadar, *obsesia noului*, a schimbărilor radicale, a revoluţiei poetice care lichidează toate poeticele predecesoare şi contemporane. Numele acestei revoluţii este LETRIA, – poezia letristă.

Dar în ce anume constă noutatea poeziei letriste? Noutatea constă într-un şir de litere… Din pălăria artei poetice letriste nu se mai scot, ca la dadaişti, cuvinte, ci litere! Asamblarea acestor litere nu creează însă aproape niciun cuvânt cunoscut! Ceea ce am putea numi „cuvânt letrist” nu are nicio semnificaţie, iar versurile-„propoziţii” alcătuite din aceste „cuvinte” de către poetul letrist sunt lipsite de orice sens.

Poezia letristă este alcătuită, aşadar, din „cuvinte” şi „propoziţii” care nu au niciun înţeles, niciun sens. „Poezia” letristă este nouă de-a dreptul, iar noutatea aceasta este, după cum se vede cu ochiul liber, una pregnant *negativă*, *stricătoare de sens şi de poezie*.

„Poezia” letristă nu mai are cuvinte şi propoziţii dotate cu înţeles şi de aceea ea este lipsită de emoţie, sens, viziune, elemente care, cu toate, nu pot fi produse decât de propoziţii care au sens. „Poezia” letristă destructurează deopotrivă emoţia, sensul, viziunea poetică. Vidată de conţinutul semantic, vizionar şi afectiv, această „poezie” nu mai propune spre receptate decât o colecţie grupată de sunete, ci mizează în mod exclusiv pe sunete şi sonorităţi stranii.

Într-un alt înţeles, „poezia” letristă împlineşte visul poetului dintotdeauna: ea poate fi citită aproape în orice limbă, cu condiţia să cunoşti numai literele (şi sonoritatea lor), pentru că versurile

Am stram gramme
Cali couli mouki - gramme
Am hlam clamme
Vouki - rouki nouki cram
Spouki kali couki ram
Am stram kram

au aproape aceeaşi „semnificaţie” fonică, sonoră, în orice parte a lumii, indiferent de limba pe care o vorbeşte (şi înţelege) cititorul.

„Poezia” letristă ne dă o pildă despre ceea ce poate să însemne *obsesia noului*, care, ca nou absolut, elimină poezia. Dar nu este *noutatea* visul şi gloria oricărui „nou”… curent literar? Nu este noutatea argumentul forte al marilor curente literare, al curentelor literare la modă o vreme? Oricum, poezia letristă şi mai toate poeziile avangardiste au pregătit terenul pentru marea poezie care urma să vină: poezia postmodernistă. Care a şi venit. La fel de nouă, sigură pe sine, presantă şi victorioasă pe termen scurt…

Note

* Eseul *LETRISMUL sau HAZARDUL DIN NOUA PĂLĂRIE* face parte dintr-un volum care tratează despre artele poetice, fie acestea ale curentelor literare sau generaţioniste, fie ale poeţilor individuali, fie ale criticilor şi teoreticienilor care sondează poezia…

** „În timpul celui de-al Doilea Război Mondial, Isou a fondat, împreună cu renumitul psiholog şi teoretician Serge Moscovici, revista „Da”, imediat interzisă de către autorităţi. În paginile acestei publicaţii, Isou încerca să teoretizeze pentru prima dată letrismul.

În august 1945, Isou părăsea definitiv România şi se stabilea la Paris. Acolo, cu ocazia unui spectacol scris de Tristan Tzara, a expus programul curentului pe care voia să îl fondeze. Surprinzător, a fost imediat sprijinit de mulţi artişti.

Isou a publicat un dicţionar şi a înfiinţat o editură pentru literatura letristă, sprijinită chiar de Giacometti. În capitala franceză, Isou a fost extrem de activ, atât ca teoretician, cât şi ca poet şi artist vizual.

În 1951 obţinea un premiu la Cannes pentru un film realizat împreună cu Cendrars şi Cocteau. În 1968, artistul participa activ la mişcările studenţeşti din Paris. În 1976, Isou publica „La Créatique ou la novatique”, un tom cuprinzând arborele genealogic al creatorilor de geniu din cultura universală.

După moartea artistului, în 28 iulie 2007, multe dintre lucrări i-au fost reeditate, împreună cu cele ale altor letrişti. O expoziţie conţinând lucrările sale de pictură, gravură precum şi cărţi, reviste şi scrisori scrise de Isou a avut loc în capitala franceză în luna septembrie a aceluiaşi an”, ne spune Eliza Zdru (*Adevărul*, 6 iulie 2010).

Virgil DIACONU

Eseu

Scriitorii în Infern

Una din publicaţiile cele mai infame ale regimului comunist din ţara noastră a fost cu certitudine ziarul *Glasul Patriei*, apărut între 1955 şi 1972, cînd i-a succedat, într-un duh similar, *Tribuna României*. Cercetarea pe care i-o închină Ana Selejan* scoate la iveală o faţă încă prea puţin cunoscută a relaţiilor oficialităţii totalitare cu intelectualitatea, deoarece periodicul (din perfidie? din laşitate? mai probabil din amîndouă), nu era difuzat decît peste hotare.

Ţelurile urmărite de *Glasul Patriei* erau, în principal, următoarele: pe de o parte se avea în vedere atragerea (compromiterea, mai bine zis) a unor nume de vază ale culturii noastre interbelice, pe de alta dezinformarea românilor din diaspora, în vederea revenirii a unora din ei în ţară, publicaţia în cauză fiind organul aşa-zisului Comitet român pentru repatriere. Cum se proceda? Colaboratorii se vedeau puşi în situaţia de-a reconsidera „noul chip" al României „socialiste", ca un topos al „imenselor prefaceri" (în bine, evident), al pretinsei bucurii de-a munci, de-a crea, de-a trăi a tuturor categoriilor de cetăţeni. Reportajele înflăcărate se ţineau lanţ. Un tablou idilic căuta să disimuleze tristele realităţi. Concomitent erau supuşi oprobriului românii „de rea credinţă", „trădătorii" care şi-au îngăduit a nu fi de acord cu „măreaţa orînduire" impusă de o armată de ocupaţie. Nu se făcea economie cu termenii utilizaţi pentru stigmatizarea acestora.

Defel întîmplător, *Glasul Patriei* nu beneficia de circulaţie internă. Prin coloanele sale propagandiştii partidului intenţionau să monteze o realitate paralelă, fantomatică a unei patrii prospere şi ospitaliere, al cărei neadevăr strident locuitorii ţării l-ar fi sesizat îndată. Pentru a-i manipula pe emigranţi, periodicul a pus la contribuţie trei categorii de condeieri. Mai întîi colaboratorii de bună voie, care au consimţit să scrie după indicaţiile partidului de la început ori cel mult după un răstimp de rezervă, în care maximul dezagrement de care au avut parte a fost retragerea „dreptului de semnătură", *ergo* interdicţia de a publica. În al doilea rînd, foştii deţinuţi politici, a căror prestaţie poate părea uluitoare, deşi exprimă un substrat dramatic la extrem, de care se cuvine a ţine seama cu precădere. Iar în ultimul rînd, un grup de retori consacraţi ai propagandei de partid, care-şi extindeau prezenţa şi pe versantul presei destinată străinătăţii, asupra cărora nu ne mai oprim (Mihai Beniuc, Eugen Jebeleanu, M. R. Paraschivescu, Victor Tulbure, Nicolae Tăutu, Al. Andriţoiu etc.).

Cu inepuizabilă amărăciune dar şi cu stupefacţie ne oprim în schimb la personalităţile de vază din prima serie, în legătură cu care termenul, de franceză filiaţie, „colaboraţionist" pare să aibă acoperirea cea mai adecvată, căci atitudinea lor nu e urmarea, cum spuneam, cu excepţia rigorilor inevitabile ale cenzurii, a unor suferinţe majore, ci mult mai curînd a unor interese irepresibile de carieră. G. Călinescu, anexat relativ de timpuriu ziarului în discuţie, afirma, în 1958, aşadar tocmai în momentul unui nou val de represiuni, că periodicul ar fi dat „prin vocea adevărului, cel mai usturător răspuns la calomniile înveninate ale duşmanilor ţării noastre şi poporului român". Şi o propoziţie atît de trandafirie încît atinge în zelul său o posibilă conotaţie ironică: „Interesul pentru artă e aşa de mare la noi ca şi în Uniunea Sovietică". Arghezi cel pururi adaptabil face act de prezenţă cu declaraţii care pecetluiesc scandalul etapei sale publicistice procomuniste: „Iau din ultima vorbire a Tovarăşului Gheorghe Gheorghiu-Dej următoarele cuvinte: că <<în Republica Populară Română socialismul a învins definitiv, la oraşe şi sate>>". Şi iarăşi o posibilă „şopîrlă" în plin encomiu: „Astăzi, nici plugarii, nici scriitorii nu mai ştiu ce-i suferinţa şi ce-i deznădejdea (…). Ca şi plugarii, ne simţim colectivizaţi şi noi …" (*sic!*).

Mai departe avem a face cu intelectualii care au suferit o detenţie atroce, deci vulnerabili la culme, pe care autorităţile totalitare îi manevrează atît pentru a-i înjosi suplimentar, cît şi în relaţie cu emigraţia, poate mai puţin pentru a-i captiva verigile slabe, cît pentru a o lovi dureros. Pentru a clătina încrederea exponenţilor săi în convingerile lor bizuite pe o sumă de valori şi pe onoarea unei consecvenţe. Tactica folosită de opresori faţă de ex-deţinuţi e duală, cea a biciului şi zăhărelului. Li se dă de înţeles că le vor fi republicate operele mai vechi, că vor intra astfel în circuitul literaturii „normale" (admise de regim), fără ca această promisiune să fie vreodată dusă la împlinire. Fumigena ei a funcţionat pînă la stingerea lor din viaţă, cărţile unora dintre ei începînd să apară abia după 1990. E vorba de Nichifor Crainic, Radu Gyr, Ion Vinea, Romulus Dianu, Constantin Noica, Dumitru Stăniloaie, Henriette Yvonne Stahl, Al. O. Teodoreanu-Păstorel, Vladimir Streinu, Constantin C. Giurescu, P. P. Panaitescu, Athanase Joja, Mircea Grigorescu, Neagu Rădulescu, Gheorghe Tătărescu etc. O listă a ruşinii? Da şi nu!

Nedic Lemnaru, redactor de cursă lungă al *Glasului Patriei*, arată, pe bună dreptate, că publicaţia „era redactată aproape în exclusivitate de foşti deţinuţi sau de intelectuali care aveau interdicţia de a semna în presa literară curentă. Redacţia arăta ca o curte de anchetă, după eliberarea condiţionată a deţinuţilor. Aceştia lepădaseră – la ordin – hainele vărgate şi trecuseră la ţinuta civilă, la costumele din garderoba antebelică de care mai dispuneau. Ei încercau să-şi revină, să se destindă după regimul de carceră, să respire, să fumeze, să recapete uzul condeiului". Să fi scris toţi aceştia benevol pe placul forurilor ideologice, să-şi fi schimbat crezurile de-o viaţă printr-o mişcare de 180 de grade? Să-şi fi renegat de-a adevăratelea trecutul spre a adera la falsitatea grosieră a sloganurilor unei cîrmuiri abuzive şi a-şi injuria fără măsură congenerii aflaţi peste graniţă? Cu neputinţă. E vorba aici de un fenomen analog „reeducării" monstruoase de la Piteşti, aplicată fiind aceasta în continuare pe lotul inteligheNţiei. Aşa cum nefericiţii de la Piteşti erau torturaţi nu numai pentru a-şi însuşi vinovăţii imaginare dar şi pentru a-şi tortura la rîndul lor camarazii de detenţie, intelectualii care

au trecut prin Gulagul autohton s-au văzut asmuţiţi asupra comilitonilor lor.

Teroarea era cuvîntul de ordine al tratamentului ce li s-a aplicat. O teroare teribilă, aşa cum rezultă din numeroasele texte memorialistice ale foştilor deţinuţi politici, care nu lasă niciun dubiu asupra efectelor sale dezumanizante. Ruşinea, una imensă, indelebilă, nu e atît a celor care au cedat torturii inimaginabile, ci a regimului care a instrumentat-o. Ruşine, putem adăuga, şi a acelor analişti actuali care se străduiesc a discerne „părţile drăguţe" ale comunismului, ori chiar a-l spăla integral…

Cu justeţe s-a observat că „fenomenul Piteşti", de care s-a ocupat, avem impresia că în premieră, Virgil Ierunca, într-o carte apărută în Franţa, cu o prefaţă a lui François Furet, a reprezentat un fenomen fără precedent în Europa secolului XX. O revenire la practicile medievale, după ce veacul luminilor părea a impune o „îmblînzire" a torturii, apelînd mai mult la procedee de ordin psihologic, la o „tehnologie a sufletului". În Gulag, ca şi în Holocaust, tortura, incluzînd excesele ei de ordin patologic, revine în forţă. După cum precizează Michel Foucault, cercetător atent al evoluţiei închisorilor de-a lungul istoriei, după „sobrietatea punitivă" se petrece un reviriment al „sumbrei sărbători punitive". Cum am putea socoti altfel prestaţia intelectualilor noştri, adesea de prim ordin, prestaţie de-o factice înflăcărare aşa-zicînd comunistă şi de o oribilă vituperare a confraţilor lor anticomunişti din exil, decît ca o variantă a fenomenului Piteşti? Iată o consemnare a poetului Ştefan Baciu, referitoare la Nichifor Crainic, care tranşează definitiv chestiunea: „nu garantez autenticitatea lor (a <<poveştilor>> care circulau - n.n.), însă am încercat să le verific de mai multe ori, încît mi se pare că pot spune că ar corespunde adevărului (…); (N. Crainic) a fost bătut şi umilit, ţinut la un regim de înfometare, încît trebuia să cerşească un boţ de mămăligă rîncedă, făcînd pe cîinele şi tîrîndu-se în patru labe în faţa paznicilor care-şi băteau joc de credinţa lui în Dumnezeu, prin înjurături cu Sfinţi şi Dumnezei".

Pentru a sugera pe deplin grozăvia acelor împrejurări, am mai adăuga doar o singură mărturie, de astă dată nemijlocită, din cartea lui Florin Constantin Pavlovici, *Tortura pe înţelesul tuturor*: „Arestat pe când era elev de liceu la Tulcea şi condamnat într-unul din numeroasele loturi legate de rezistenţa anticomunistă din pădurile Babadagului, (Timoftei) Mândru trăise în penitenciarul de la Piteşti sau de la Gherla lucruri de netrăit. Pentru că nicio tortură nu-l putuse face să participe la torturarea altora, adică să se reeduce, fusese silit să mănânce douăzeci şi şase de gamele cu fecale. - Eram fericit în ziua în care mă lăsau să-mi mănânc propriile mele fecale, mi-a spus el, îngrozit de ceea ce îndrăznea să-mi spună". Comunismul în acţiune!

Să trecem acum în revistă cîteva aspecte ale acestei bolgii pe care o ilustra colaborarea cu regimul a foştilor deţinuţi de conştiinţă. Păstorel, efervescentul om de spirit care a fost închis pentru epigramele sale antiregim, de-o enormă circulaţie orală în epocă, a ajuns să alcătuiască împreună cu graficianul Neagu Rădulescu deplorabile rubrici îndreptate împotriva exilului, cu titluri precum *Ţintar, Insectar, În vîrful peniţei*. La un moment dat, acest „vîrf" încearcă a-l nimeri pe Mircea Eliade, care „publică în revista *Destin* de la Madrid <<reportajul>> *La ţigănci*: Rîd studenţii prin unghere/ Şi rîzînd iau loc în bănci:/ Musca, ştim, trage la miere,/ Profesorul *La Ţigănci!*". Sau pe un alt autor cu vederi de extremă dreaptă, Vasile Posteucă, care „s-a plîns într-un articol că <<buboiul coace de prea multă vreme>>: Ghinion şi pace!/ Căci, cum zici mata,/ Buboiul îţi coace,/ Însă mintea ba". Constantin Noica nu şovăie a publica la rîndu-i o palinodie care sună astfel: „Am scris cele de mai sus pentru ca să îndemn şi pe alţii să-şi recunoască greşelile şi să se alăture prin muncă, intereselor României noi. (…) A trebuit să ne creăm justificări pentru ostilitatea sau în cel mai bun caz rezerva faţă de regimul de democraţie populară instaurat în ţara noastră (…) nu cumva a fost o greşeală faţă de ţara noastră însăşi?". Dar semnăturile de bază ale ziarului au devenit cele ale lui Nichifor Crainic, Radu Gyr, Ion Vinea, anume racolaţi, s-ar părea, din zona ilustră de orientare de dreapta, a publicisticii noastre anterioare. Evident, pentru a proba puterea discreţionară a cîrmuirii care dislocă convingerile, mutilează fără păs conştiinţele. După ce a fost declarat „duşman al poporului" şi osîndit la închisoare pe viaţă, pedeapsă din care a ispăşit 15 ani, Nichifor Crainic ajunge şi el să-şi plece fruntea în faţa judecăţii torţionarilor: „Fac parte dintr-o categorie de oameni care au greşit în forme variate faţă de poporul nostru. Am primit o educaţie burgheză, plină de prejudecăţi, împotriva înnoirilor revoluţionare (…). Am greşit de bună credinţă, convins cum eram că soarta celor oprimaţi s-ar fi putut îmbunătăţi pe cale evolutivă. Am greşit pentru că n-am crezut în revoluţie (…). Am primit cu seninătate pedeapsa pe care ştiam că o merit". Fără a uita să mimeze bucuria reîntîlnirii cu patria urgisită: „Am redeschis ochii în lumina libertăţii asupra unei ţări cu desăvîrşire nouă, în totală opoziţie cu imaginea României vechi, pe care o purtam în minte". Şi să se „angajeze" patetic: „Zece vieţi aş vrea să am, să le îngrop pe toate în zidurile eterne ale Republicii Populare Române".

Însă cele mai triste rînduri ale autorului *Punctelor cardinale în haos* sînt cele apărute în cadrul rubricii *Trădători şi renegaţi*, a cărei substanţă neagră a alimentat şi alte texte. Cei ce s-au disociat de sistemul comunist suportă avalanşa fără oprire a unei terminologii de afurisenie: „Lepădături", „stafii", „fugari", „huligani", „clevetitori", „calomniatori", „şleahtă", „urdori", „transfugi", „secături", „dezertor", „detractor", „epave", „rămăşiţe burgheze", „paraziţi", „spectre", „asasini" ş.a.m.d. Patriotismul exilului e întors cu capul în jos: „am luat cunoştinţă de activitatea mîrşavă a unor specimene care, desprinzîndu-se din matcă, s-au înregimentat în tabăra duşmanilor, devenind cu ştiinţă şi voinţă trădători şi renegaţi". Cioran apare potopit de asemenea zoaie pamfletare: „E necesar să subliniem că pentru psihologia epavelor politice, de care ne ocupăm, nimic nu era mai potrivit decît această filosofie a disperării existenţialiste în care Emil Cioran înfofoleşte infamia apostaziei şi a renegării. (…) Emil Cioran, <<filosoful>> de azi al demenţei apostatice, a fost un parazit ca oricare altul. (…) Lumea se adună în jurul său ca în jurul unui monstru expus într-o menajerie (…). Pentru <<filosoful>> disperării existenţialiste, care vrea să fie Emil Cioran, o singură soluţie logică s-ar impune şi anume: sinuciderea!". Nu e uitat nici Mircea Eliade: „Mircea Eliade e un sexolog maniac. (…) Mircea Eliade cu o erudiţie mai mult decît anormală cultivă toate aberaţiile erotomaniei. (…) Pornografia lui constituie patronajul <<spiritual>> al legionarilor renegaţi". Radu Gyr îşi aduce şi el obolul la certificarea unei „epoci luminoase": „Da, la 23 August 1944 s-a ivit aurora libertăţii româneşti (…). Şi-n bucuria însorită a acestei biruinţe româneşti –

biruinţa Capitalei noi şi-a omului nou – mă văd crescînd eu însumi, înalt, înnoit şi solar". Şi nu omite a-şi renega aderenţa legionară, simulînd că ar fi hipnotizat de „fericirea" adusă de totalitarismul roşu: „Mitul legionarului s-a spulberat (…) Poporul român a trecut din sclavie şi exploatare la libertate şi bună stare". Dovada irecuzabilă a mistificării se iveşte nu doar prin ceea ce a scris Radu Gyr în partidă ascunsă ori, mai înainte, în Gulag, (ca şi, de altminteri, Nichifor Crainic), ci şi în mărturiile din volumul său memorialistic, apărut postum, în 2001, *Calendarul meu*, în care se dezice de dezicerea sa forţată, în cuvinte care se extind asupra întregii înscenări cumplite, de tip Piteşti: „Caracteristic regimurilor politice autoritare, literatura militantă este o literatură care se obligă, se angajează să servească doctrinei sociale circumscrise duratei concrete şi zonei geografice. Adeseori scriitorul practică o asemenea <<artă>> în ciuda adevăratului său temperament. El simte, gîndeşte şi elaborează după norme severe, sub un riguros dicteu politic. Autorul trebuie să pară optimist şi exploziv de entuziasm, teme ca: tristeţea, deznădejdea, moartea fiind socotite depresive, cu o influenţă negativă asupra cititorului şi, ca atare, damnate, prohibite. Se produce astfel o literatură <<oficială>>, o literatură de <<Stat>>, întemeiată pe dogme".

Un capitol special ni-l oferă Ion Vinea, împreună cu fosta sa soţie, Henriette Yvonne Stahl. Dedicat şi el ditirambilor socialişti, asociaţi cu satiriconul interbelicului, autorul *Orei fîntînilor* a avut o partitură consistentă în „demascarea" lui Petru Dumitriu, fugar, la un moment dat, în lumea capitalistă. Familiar al lui Vinea o bună bucată de timp, prozatorul răsfăţat de statul comunist pe care nu s-a dat în lături a-l răsfăţa exorbitant devine un caz în caz, ca într-un marsupiu al acestuia. Iritarea autorităţilor bucureştene faţă de dezerţiunea lui Petru Dumitriu atinge culmea după ce prozatorul a publicat la Paris două cărţi şi anume „*Rendez-vous au Jugement Dernier* (1961) şi *Incognito* (1962). Le vine în ajutor Vinea, îndreptînd asupra lui Dumitriu un jet de epitete ale ignonimiei: „Erotoman", ins cu „metehne atavice", „mincinos", prozator cu scris „vulgar, dezlînat şi mai ales cleios", „dispreţuind ghilimelele", „apostol al vagului şi nimicniciei", „jalnic pornograf", posedînd o „sceleratetă reptiliană", avînd un trecut de „meschinării, escamotaje, înşelăciuni şi turpitudini" ş.a. Şi încă: „Panorama obscenă a viciilor, filmul abject al perversiunilor sexuale, al năravurilor solitare, al spurcăciunilor <<oedipiene>> se desfăşoară fără omisiuni mai cu seamă în romanul *Incognito*, o adevărată spovedanie psihanalitică a slăbiciunilor secrete, a metehnelor atavice ale autorului". Nu lipseşte nici acuza unei pastişe: „De prisos să mai spun că întîmplarea de mai sus, pe plaja de nisip, e pur şi simplu <<şparlită>> din Maurice Druon". Henriette Yvonne Stahl preia observaţia, adăugînd alte nume acuzînd „pastişarea grosolană": Joseph Conrad, Hemingway, Malraux, Ramon Sendler, cu precizarea că Petru Dumitriu, dispunînd de „un talent redus, fără imaginaţie, ticluia cu uşurinţă numai atunci cînd avea materiale de la alţii, fiind în sine lipsit de forţă epică şi incapabil de invenţie literară". Şi pe deasupra susţinînd că acesta s-a inspirat chiar din creaţiile sale, *Între zi şi noapte, Voica* şi altele. E dificil acum, în lipsa unei analize atente, de stabilit cota de adevăr a unor asemenea aserţiuni, cu toate că, aşa cum ne atrage atenţia Ana Selejan, „acestea toate îndeamnă la mai multă prudenţă în reevaluarea scriitorului Petru Dumitriu". Foarte semnificative ni se înfăţişează în schimb dezvăluirile cu privire la comportamentul de arivist „socialist", de altminteri de sonoră reputaţie în acel timp, al prozatorului, la moravurile sale în aparentă contradicţie cu „sobrietatea" comunistă. Henriette Yvonne Stahl, care i-a fost soţie şi lui, în pofida faptului că era cu 24 de ani mai în vîrstă, declară suficient de credibil: „Era avid să facă bani şi carieră publicistică. Dovedind o prefăcătorie infamă şi multă necinste, el a ştiut să profite de primii ani de după 23 August 1944 - tulburi şi de tranziţie - şi din atmosfera hitleristă a trecut cameleonic în noua atmosferă socialistă, prefăcîndu-se cu abilitate în aderent al regimului din ţară". Caracterizîndu-l drept „un individ orgolios peste măsură", ducînd „o viaţă de lux şi extravaganţă revoltătoare, care necesita bani, foarte mulţi bani", scriitoarea exemplifică: „Astfel, pe cînd era încă director de editură, a încheiat un contract cu forurile cinematografice pentru suma de 60.000 lei, minţind că va furniza şapte scenarii după capitole din volumele *Cronica de familie*. A încasat banii fără să dea măcar un singur scenariu". Pentru alte 11 contracte pe care nu le-a onorat, „a încasat drept aconturi enorma sumă de 330.000 de lei cu care figurează şi astăzi ca datornic!" Pe deasupra, Ion Vinea relatează împrejurarea că Petru Dumitriu şi-a făurit prima treaptă a traiului multînlesnit colaborînd la *Fapta*, gazeta „revolver", rău famată, a lui Mircea Damian, după care a continuat să-şi manifeste lipsa de scrupule: „Mergea prin casele oamenilor cumpărînd suveniruri <<de familie>> şi obiecte de artă, dar neplătind decît la mari intervale şi numai silit prin rugăminţi sau ameninţări disperate. Se împrumuta cu bani şi îi restituia la calende". Episoade de alură balzaciană ar fi determinat în bună parte exilul scriitorului mereu dornic de huzur: „Frica de el însuşi. Frica de creditorii şi furnizorii neachitaţi. Frica de angajamentele literare nerealizate, de contractele ce vor rămîne fără îndeplinire". Nu putem acum a lua chiar toate informaţiile oferite pe această direcţie oficial inflamată drept strict autentice, însă ele par foarte, foarte verosimile. Ne amintim bine de faima de dandy realist-socialist, cu un caracter carent în energicul său elan de ascensiune, pe care o avea, în anii '50, autorul *Drumului fără pulbere*. Îl întîlneam în 1954, cînd oamenii purtau şepci şi haine „pe puncte", la Casa Scriitorilor ca şi la Athenée Palace, privind lumea de sus, purtînd smoking şi papion ca un semnal al unui timp pentru noi iluzoriu, pentru el pesemne că real. Ca şi de asemănările frapante pe care le prezenta cu acesta un emul al său, cu o eleganţă vestimentară aşijderea emblematică, căutător de mobile vechi şi lucruri scumpe în casele celor ajunşi la ananghie, A. E. Baconski, supranumit un Petru Dumitriu clujean. Înainte ca unul să ajungă postulant la favorurile Occidentului şi altul un dezamăgit tot mai nervos al regimului comunist pe care-l servise pentru a ajunge la o anume treaptă socială, cei doi alcătuiau în lumea literară un cuplu pregnant…

Victime luate drept trădători, trădători luaţi drept victime, iată două circumstanţe care ne fac să parcurgem scrierea Anei Selejan cu interesul cuvenit unui roman senzaţional, dedicat celei, cu siguranţă, mai triste perioade pe care a străbătut-o vreodată literatura română.

*Ana Selejan: *Glasul Patriei – Un cimitir al elefanţilor în comunism*, Ed. Vremea, 2012, 168 p.

Gheorghe GRIGURCU

Ancheta *Cafenelei*

Igor MOCANU: „Atât poezia postmodernă cât şi poezia contemporană sunt extrem de importante”

1. Scriitorii şi criticii continuă să vorbească despre poezia postmodernă sau postmodernistă şi foarte bine fac, întrucât, după mine, locul comun conform căruia încă nu există o definire precisă a esteticii şi ideologiei postmoderniste trebuie luat cât se poate de în serios. „Postmodernismul românesc” este un concept preponderent literar care tinde să descrie o parte a producţiei literare din jurul anilor ’80 din Republica Socialistă România, producţie, ea însăşi rezultat direct al fenomenului mai larg al postmodernităţii.

Postmodernitatea, aşa cum facil-etimologic putem interpreta, începe acolo unde se termină modernitatea laolaltă cu modernismele ei. Numai că modernitatea, dacă e să intrăm în jocul teoretic paradoxal propus de Jean-François Lyotard în *Le postmoderne expliqué aux enfants* (1988), nu s-a încheiat nici acum. Lyotard spunea că pentru a fi cu adevărat modernă, o operă, poezia, în cazul de faţă, trebuie să fi fost mai întâi postmodernă, adică să-şi fi devansat epoca. Cu toate acestea, cred că modernitatea românească a luat sfârşit în momentul tranziţiei de la comunicarea clasică, tradiţională, care, aşa cum a arătat recent Aurel Codoban, miza pe transmiterea de informaţii şi cunoaştere, la comunicarea relaţională, când funcţia acesteia nu mai este aceea de vehicul al cunoaşterii, ci de loc pentru construcţia de relaţii. Altfel spus, modernitatea autohtonă şi-a încheiat socotelile cu prezentul, predând ştafeta postmodernităţii în clipa primei emisii televizate naţionale, adică în 1955, mai exact după 21 august.

Deja începând cu anii ’30, radiodifuziunea înfăptuise o mare parte din ceea ce am putea numi mutaţia culturii receptării literaturii de către public. Să nu uităm că în lista de sintagme care alcătuiesc manifestul prin care se lansa în 1928 revista „unu” se număra şi „radio TSF”, cât şi… „televiziune”. Să nu uităm, de asemenea, avertismentul lui Tudor Vianu, exprimat în acelaşi an, în articolul „Cinematograf şi radiodifuziune în politica culturii”: „Documentarea prin filmul vorbitor va deveni, aşadar, preţioasă mai cu seamă pentru *oamenii cari vor veni după noi* (s.n. I.M.). Căci celor care ar voi să-i sporească preţul în legătură cu acele evenimente ale actualităţii pe care el ar fi în stare să ni le aducă în faţă după puţine zile, iată că li se poate răspunde că filmul vorbitor va avea să lupte cu un puternic rival, capabil să îndeplinească aceleaşi servicii şi mai iute, şi cu un adevăr superior, cu radiofonia combinată cu televiziunea, invenţie care se găseşte pe punctul de a ieşi din laborator, *pentru a modifica adânc perspectivele zilelor noastre* (s.n. I.M.).”. Iar oamenii care au venit după ei, modificând adânc perspectiva zilelor lor, sunt chiar postmodernii, Tudor Vianu dovedindu-se, şi de data aceasta, un copleşitor vizionar al evoluţiei culturii. Nu întâmplător, poate, doi remarcabili poeţi postmoderni, Andrei Ujică, pe de o parte, şi Bogdan Ghiu, pe de alta, sunt şi doi eminenţi teoreticieni ai culturii media.

„Postmodernismul românesc” este un caz particular al postmodernităţii, eminamente şi, câteodată, dezarmant de literar, alături de realism socialist, onirism, neomodernism, şaizecism, şaptezecism, optzecism şi, niciodată în ultimul rând, avangardă. Ce a urmat după 1989, sigur că da, poate continua linia aceasta onomastică a ismelor generaţionale, însă mi se pare mai adecvat, mai precis şi, până la urmă, mai cinstit să le botezăm cu sintagma „postcomunism românesc”, sintagmă, la rândul ei, ramificabilă, obţinând astfel postcomunism artistic („artele contemporane” şi celelalte grupuri şi grupuscule postrevoluţionare, între care şi ortodoxismul), postcomunism literar („nouăzecism”, „fracturism”, „generaţia 2000”, „milenarism”, „literatura basarabeană”, „realism capitalist” etc.) ş.cl.

2. Bine formulată întrebarea, dacă cred sau nu în sincronizare, ea dând la iveală, implicit, caracterul nonobiectiv al conceptului sincronizării. Cu o istorie prestigioasă în spate, sincronizarea ori sincronismul românesc a suferit, de-a lungul vremii, multiple transformări invariabil ideologice. Formula sincronizării cu un model alogen anume a servit întotdeauna unor scopuri politice, în cazul de faţă, al postmodernismului, sincronizarea capătă mai puţin o funcţie estetică şi mai mult una politică, asta dacă putem separa atât de uşor cele două funcţii, până la urmă, indisolubile.

Dar admiţând fortuit că le putem disocia totuşi, funcţia politică a sincronizării în cadrul discursului postmodernist consta în instituirea unui raport confortabil şi puţin riscant de opoziţie faţă de politica oficială din cultura acelor ani. Ceea ce e puţin diferit de sincronizarea contemporană, care în plan ideologic are un comportament de „supliment simbolic”, dacă e să utilizăm conceptul propus de Jürgen Osterhammel pentru a descrie artefactualitatea unor simboluri precum „NATO”, „OECD” ş.cl. în raportul dintre Est şi Vest.

Definirea celor două nuanţe ale sincronizării e necesară în această discuţie, întrucât pasajul citat din lucrarea lui Mircea Cărtărescu le conţine pe ambele, chiar dacă, totuşi, nu e sigur că despre „sincronizare” vorbeşte acesta şi nu despre un soi de raportare benjaminiană afin-electivă mai degrabă la un model cultural el însuşi un construct local, căci despre o orientare directă, nemediată şi cât se poate de tactilă către

cultura de tip nord-american nu putea fi vorba, nici măcar în 1985.

Aşadar, dacă acceptăm să citim „sincronizare” în pasajul din *Postmodernismul românesc*, funcţia de bază a acesteia în interiorul discursului postmodernist era nu atât de a acultura un stereotip, cât de a produce un discurs alternativ şi, în mod ideal, de opoziţie faţă de cel oficial realist-socialist, la început, şi naţional-socialist în variantă carpatină, spre sfârşitul anilor ’70. Însă nu e sigur dacă acesta e sensul în care ar putea ţinti observaţia lui Mircea Cărtărescu şi nici dacă, mai degrabă, prin invocarea orientării nord-americane, autorul se alătură discursului cultural general, caracteristic majorităţii criticii şi istoriei literare a anilor ’90, în care „sincronizarea” nu era decât un alt nume oferit „suplimentelor simbolice” de tipul „NATO”, „UE”, pe care extinderea capitalului global le ofereau la schimb fostelor state totalitare, precum Columb mărgele aborigenilor. Aşa privind lucrurile, sincronizarea discursivă poate gira pentru calitatea poeziei numai dacă este apanajul unei urgenţe imperative a actului creator, altminteri nu e decât propagandă sau PR & Marketing.

3. După mine, singura temă cu adevărat postmodernistă, impostată atât de către literatură, cât şi prin artele vizuale, este aceea a corporalităţii. Corpul expus în calitatea lui de construct cultural, înglobând un discurs implicit şi generând, la rândul său, discurs, nu mai fusese tematizat atât de profund până la postmodernism, nici măcar în cadrul avangardelor istorice, care, ele primele au pus, în creaţiile lor, semnul egal între autor, corp şi opera de artă, corpul autorului devenind în sine operă de artă şi fiind exhibată ca atare. Celelalte teme şi procedee, cum sunt intertextualitatea, palimpsestul, citatul, pastişa, ironia, fractalii, cotidianul urban sau cotidianul în genere, nu sunt decât aceleaşi Mării cu alte pălării, dacă mă pot exprima aşa. În schimb, corpul sau, mai precis, corporalizarea cerebralului, socialului şi politicului, este/sunt procedee cu adevărat noi în postmodernism, căci, cum ar spune Gheorghe Crăciun, „trupul ştie mai multe”. Prin asta, postmodernismul literar românesc se apropie mai mult de mişcările Fluxus, Body Art sau acţionism, decât de poezia occidentală nord-americană.

4. Cum spuneam şi mai devreme, postmodernismul literar românesc este un caz particular al postmodernităţii literare, iar lunedismul, voi argumenta imediat, – un caz particular al postmodernismului literar, desfăşurat amplu în toată ţara, de la Iaşi, Cluj, Braşov şi Timişoara şi până dincolo de graniţele ei, adică la, dacă vreţi, Chişinău. Sigur că Cenaclul de Luni va deţine întotdeauna un loc central în această constelaţie, dar asta nu atât datorită poeziei în sine, cât discursului critic elaborat în cadru colectiv, acolo închegându-se şi primele teorii post-formaliste din jurul poeziei.

Reformulând astfel întrebările dumneavoastră, cred că toţi poeţii postmodernişti au fost performanţi şi valoroşi, măcar şi pentru faptul că erau alternativi, iar cultura alternativă e ca aerul proaspăt pentru regimurile politice de orice fel, cu atât mai mult pentru cele totalitare. Încă nu am parcurs întreaga bibliografie aferentă postmodernismului românesc, însă poeţii pe care i-am citit – Mircea Cărtărescu, Ion Bogdan Lefter, Liviu Ioan Stoiciu, Simona Popescu, Ion Stratan, Nichita Danilov, Matei Vişniec, Alexandru Muşina, Magda Cârneci, Ion Mureşan sau Liviu Antonesei – nu necesită nici un curaj nominal din partea nimănui, creaţiile lor vorbesc de la sine. Lângă aceştia, aş mai aminti de Nora Iuga, Traian T. Coşovei, Emilian Galaicu-Păun, dar şi alţii, care îmi scapă, inevitabil, acum.

5. Dar deloc, optzecismul, la fel ca celelalte isme şi direcţii, grupări şi grupuscule, cum am spus şi mai sus, este doar o parte din marele concert poetic al postmodernităţii. În ce măsură acesta sau celelalte pot constitui un sistem de referinţă pentru cititori sau pentru poeţii tineri, revine criticii şi istoriei literare să stabilească, aplicând o grilă de lectură cvasiarheologică. Judecând după poezia care se scrie acum, acesteia pare să nu-i priască elitismul cerebral al optzeciştilor, nici jocurile formal sofisticate, estetica literară postcomunistă identificându-se mai mult cu direcţiile estetice de tip MTV sau TV pur şi simplu.

6. Această întrebare merge în tandem cu precedenta. Dacă e să privim volumele de poezie contemporană la firul ierbii, pagină cu pagină, cu greu vom depista în ele urmele palpabile ale optzecismului literar. Lupta pentru democratizarea judecăţii critice pe care au dus-o postmoderniştii a fost înlocuită mai întâi cu lupta pentru emanciparea sexuală a expresiei literare, iar acum, fie cu propovăduirea noilor valori adăugate ale societăţii spectacolului, ale fetişismului mărfii şi consumului, în oglindă cu condamnarea implicită a regimului comunist şi a realităţilor acestuia; fie cu lupta împotriva ravagiilor capitalismului global într-o lume a crizei economice fără ieşire. Asta face poezia contemporană la nivel macrostructural, dacă vreţi, şi supratematic. La nivel formal, în schimb, sigur că da, probabil există şi destulă moştenire optzecistă.

7. Nu cred că se poate spune cu claritate nici când a luat naştere postmodernismul occidental, darămite când şi-a încheiat stagiunea. Pare a fi totuşi o literatură despre care nu se poate vorbi decât la *past tense composed*. Cred totuşi că originile sfârşitului postmodernismului occidental trebuie căutate undeva pe linia infinitezimală de trecere de la capitalismul tehno-ştiinţific, la capitalismul global. Din această perspectivă, a rămâne în tranşeele postmodernismului şi a propovădui relativismul formal ca apanaj al celui conceptual, în siajul unui elitism estetic altminteri destul de conservator, înseamnă a fi puţin anacronic. Tranşeele poeziei contemporane se sapă astăzi în câmpul artei implicate social, al artei active sau politice, dacă vreţi.

8. Nu cred că e vorba de credinţă, superstiţie sau alte atitudini metafizice nedialectice. Atât poezia postmodernă, adică şi cea postmodernistă, cât şi poezia contemporană sunt extrem de importante pentru istoria literară a secolului XX, având, fiecare, relevanţa ei într-un sistem cultural tărcat, cu atât de multe meandre şi tranziţii ideologice.

Nicolae Sârbu, un „băutor de hârtie”

„Ascunsă ermetic, de neatins poezia”

Trecut prin *atelierul echinoxist*, fie şi „în fugă” (cum îşi aminteşte Ion Pop), revendicând, însă, zgomotos apartenenţa (în pofida unor eclipse ale congenerilor), Nicolae Sârbu, acceptând că nu mai este un echinoxist „în înţelesul de atunci”, ne dă asigurări că *nu s-a pierdut*. Cărţile trudite în timp stau mărturie. Ar mai rămâne, recunoaşte, ca *figură echinoxistă*, să treacă „proba cu polen”.

Poetul (n. 21 septembrie 1945, la Ohaba-Forgaci, judeţul Timiş) vine din „oraşul cu poeţi”, cum numise Artur Silvestri, inspirat, cu ani în urmă, Reşiţa. E drept, acolo, doar uzinele iluziei mai „duduie” (vorba unui fost premier) şi doar poeţii au rămas de veghe, păzitori ai focului sacru. Sau cum zice nimerit chiar autorul, mereu *în formă* prin jerbele intempestive lansate, veghind „sudoarea sacră”, transmisă „de la o cămaşă la alta”. Până se va încumeta cineva să cartografieze fenomenul liric reşiţean (mai larg, cărăşan), de cert interes, propunând nume competitive (să ne gândim, de pildă, la regretatul Ion Chichere sau la Octavian Doclin), stăruim asupra creaţiei lui Nicolae Sârbu. Nu fără a propune un necesar ocol, cercetându-i devenirea poeticească. Membru fondator al „Echinox”-ului, cum spuneam, Nicolae Sârbu debuta fraged în „Tribuna” (1965) şi, editorial, abia în 1986, cu o carte de reportaje, *Aurul din aripi*, trasă la „Facla”. Surprinzător, cu un volum de poezie, el iese în lume la trei decenii de la debutul tribunist, prin placheta scoasă la editura reşiţeană „Timpul”: *Cochetărie cu fulgerul*. Va intra în frisonul recuperărilor şi, într-un scurt interval, inventariind aici doar palmaresul liric, tipăreşte *Ascultând ceasornicul în baie* (Silva, 1995), *Şantier în creier* (1996), *Neputinţa de-a închide cercul* (Marineasa, 1999) şi *Provinciile cerului* (2000, în colecţia botezată chiar *Oraşul cu poeţi*). Totuşi, trăieşte cu senzaţia că ar fi *un poet uitat*: „numele meu/ uitat în aerul Clujului” (v. *Barbari în cetatea Feleacului*); pricină pentru care Nicolae Sârbu, figurând printre poeţii „Echinox”-ului prim, impunând în construcţia culturală „un tonus fundamental de seriozitate”, solicita „domiciliu forţat/ în provinciile cerului”. Până atunci, fixat în spaţiul banatic după un periplu vâlcean, N. Sârbu s-a dovedit un gazetar febril, lucrând sub presiune, risipindu-şi producţia cu patimă şi vocaţie; evident, şi un cenaclist activ la gruparea *Semenicul*, păstorită o lungă vreme de Gh. Jurma. În fine, ritmul jurnalistic a cucerit, s-ar zice, şi lirica sa câtă vreme stilul pare încă „nelimpezit” (cf. Mircea Martin), iar salvele de imagini, proliferând ameţitor, ori dezmăţul imagistic, ar insinua ipoteza irosirii (cum spun, răutăcios, unii), chiar a folosirii abuzive a talentului (Alex Ştefănescu).

Poetul, refuzând orice tutelă, îşi vede de treabă, cu aceeaşi fantezie nestrunită, cu schimbări de ton şi de registru, şocând prin originalitate, stranietate, experimentalism şi, bineînţeles, spontaneitate. El pare *interesant* doar (pentru unii exegeţi); alţii văd în N. Sârbu, pe bună dreptate, „cel mai postmodernist poet reşiţean” şi aplaudă spiritul iconoclast, insurgent, conştiinţa sa rebelă. *Poet fără mască*, scria Ionel Bota, un harnic critic din Oraviţa, cel care, în *Inorogul şi visul* (2000), analiza, pe întinderea unui volumaş, prestaţia lirică a unui autor „fără operă”, cum se lamentează jucăuş-autoironic N. Sârbu. Or, poetul agreează poezia-joc, haotismul imaginilor, fantasmele cotidianului, fără a pica în contemplaţie frivolă. Devorând cărţi, trăind în vecinătatea poeţilor, scriind cu înverşunare („hai să scriem/ de parcă am fi vii”), autorul nostru se apropie de trendul echinoxist doar prin *însingurare*, departe de tam-tam-ul publicitar; şi se desparte, orgolios, prin verva suprarealistă, hrănind o scriitură febrilă, şocantă prin locvacitate şi asociaţionism, de exotism intelectual.

Nerăbdător, cum spuneam („uneori n-am răbdare/ să se-nchidă rana”), poetul dialoghează cu *Domnişoara Viaţă* „pe clapele singurătăţii”. El, vizitând „bănci devalizate de sentimente” se explică: „scriu mereu pe o cicatrice” (v. *Şoapte lehuze şi fără de buze*). Totuşi, binevoitor, ne previne: „inima era în altă parte” (v. *Un început festiv de putrefacţie*). Asmuţind cuvintele sub biciul ironiei, poetul – aflăm – nu scrie versuri de dragoste şi, mai mult, foloseşte *fardul frigului*. Uneori, lacrima se răscoală (ca într-un omagiu stănescian), alteori, dimpotrivă, lacrimile ruginesc sub cenzura emoţiei. Deşi scrie cu „o mână de sare” şi îşi încălzeşte, tandru, „pixul la piept” (v. *Se impune o nouă gramatică a poeziei*), Nicolae Sârbu nu suportă dulcegăriile lirice ori exhibarea suferinţei. O râvnită „fericire de faianţă” sugerează această glacialitate în concubinajul cu Poezia. Cu multele ei dioptrii, ea se autopălmuieşte, are „obrazul tumefiat” şi bube dulci, e gata oricând de perversiuni. Chiar o ferocitate „dosită între mătăsuri”, de vreme ce *gândul violator* al poetului – „o cruce cu ochi/ albaştri”, culegând semnele diafane – visează carnagii, vrea sânge proaspăt şi, desigur, capodopere „sângerând în batistă”. Acest torent imagistic sfidează „lacăte de ceaţă” şi penetrează „desuurile himerei”. Dar poetul, cu „venin la rever”, în pofida „penuriei de cuie”, îşi asumă martirajul. Poezia e o *pavăză*, chiar dacă „poet şi vultur se tot mănâncă” (e drept, o sintagmă bătătorită); poetul se vrea un „vârf de lance/ în borcan/ cu ceaţă” şi îşi doreşte intimitatea: „Burgheze bube dulci/ din senin pe buzele poeziei/ cu care-ai vrea să te culci” (v. *Crucea cu ochi albaştri*).

Dezinvoltura lui N. Sârbu ascunde, subliniem, suferinţa marginalizării. Totuşi, să nu uităm că Ionel Bota i-a dedicat o carte, iar *Antologia* întocmită de Ion Pop la *Dacia* , în 2004 (*Poeţii revistei Echinox*), nu-l putea ignora. Se simte, însă, nedreptăţit. Pe de altă parte, dinamitând nucleul tragic prin tonul persiflant, başcălios, autoironic, el acuză *golul din bibliotecă*; i se cere capul, e pus la *zidul poeziei* fiindcă „n-are operă”! Aceste lamentaţii, aflând reazem în „caninii unei

lacrimi”, n-au, evident, suport. *N-am operă*, placheta scoasă la *Signum* (în 2004), editură reşiţeană „consiliată” de Gh. Zincescu (şi el, poet!) oferă *povestea unor poeme care îşi dau palme*. În contrast cu tonul volumului, desprindem o *Pastorală de seară*: „Sunt orele faste ale serii/ în care toate blocurile/ par împânzite de sâni,/ cântec de greier în bordel,/ lascive şi goale seri aşteptând/ să li se spună tu, hai cu mine/ o oră sus în cer,/ blocuri pline cu bube/ cărora le zicem sâni,/ sprijinite sub luna de câini,/ fiecare dotat cu suflet de miel”.

Înhămat la varii şi trudnice proiecte (printre altele, a coordonat, de pildă, un *Dicţionar al scriitorilor din Caraş-Severin*, ivit în 1998, şi a semnat câteva volume de publicistică), Nicolae Sârbu se joacă, dezinvolt, calamburistic, fluturând batista avangardistă, cu „graţie canibalică”, palpînd „cărnile sângerii ale nimicului”. Desluşim aici o ciudată *delocalizare*, făcând, totuşi, casă bună cu *bănăţenismul*, precum în *Cântul, ca sângele Domnului* în care, ferm, autorul ne asigură că „nimic nu se compară/ cu o fanfară sub prun”, cu iluziile „dizolvate-n răchie”, într-un sat populat cu „cocoşi apocaliptici”. Ca dovadă, volumul *Eu, Nicolae de Ohaba* (2011); autorul, împăunat cu un titlu de nobleţe, semnează o declaraţie de dragoste satului natal („stingher”, „la ora stingerii”), recunoscându-şi „handicapul” sentimentalităţii. Într-un alt volum (*Vitralii sparte*, 2011) revine, însă, ca „iconoclast întârziat”, la stilul jucăuş, brodând, cu elan oniric, câte un catren „năuc”, derutant prin agitaţia suprarealistă. Împreunând „parşivele” cuvinte pentru a cinsti *singurătatea-soră*, înconjurată de o „auroră acră”. În pofida măştii afişate vervos, Nicolae Sârbu rămâne *un sentimental deghizat*, un „fir de iarbă de Ohabă”, deplângând înstrăinarea. Chiar dacă semnează precipitat un ultimatum: „Gata, sentimentele aprobate/ la beţie, fără timbru fiscal” (v. *Pe şest reconstruim labirintul*). Propunând „cărţi în sânge”, Nicolae Sârbu este un nume important, nu doar la scară zonală judecând. Încă aşteptăm *limpezirea* promisă, scriam cu ceva vreme în urmă.

Sunt semne că ea e în curs, un proaspăt volum, scos la *BrumaR* (*piscina cu pioneze stradivarius*, 2013) oferind argumente convingătoare. Bineînţeles, *oscilanţa* se păstrează. Fire sentimentală, reprimată, „condamnat la candoare”, poetul rămâne, imagistic-asociativ, persiflant, un prizonier al jocurilor verbale şi al asocierilor insolite, de o vivacitate debordantă. Deloc milos cu sine („eu sunt pulberea”, ne anunţă într-un *Autoportret*), îşi clamează inconfortul marginalităţii; se declară „o erată la un vers costeliv” sau „un anonim la tribuna tainei”, dar, cu aceeaşi siguranţă perplexantă, se vrea „un centaur la curţi bibliofile”, purtând „urme de cărţi în sânge”. Irizarea livrescă, acizii ironiei (şi ai auto-ironiei, îndeosebi), registrul fantezist-ironic, jetul suprarealist etc. întreţin o *libertate asociativă* scăpată, uneori, de sub control. Fără frână, altfel spus.

În *Cu pumnul pe i*, o primă antologie (2007), o ediţie sentimentală întocmită de Ion Cocora, poetul scria pe o cicatrice; acum, îşi concediază (în vis) agentul literar, îşi toarnă „belşug de sare pe rană” şi e capabil de autoflagelare: „La toaletele marilor biblioteci/ aveau exclusivitate scrierile mele”. Rămâne, desigur, nostalgic, invocând satul, acolo unde se naşte mereu, „pe ascuns”; constatând, însă, că nunţile sunt sterpe, că fântânile sunt păstrate „la frigider” iar izvorul are „susur bântuit de ştampile”. Farmecul unui trecut (idilizat) s-a risipit definitiv. Dar *rana de taină*, legată cu lanţul, rămâne: „Cum poate fi aşa/ un suflet de poet fără rană?” (v. *Rana ce roade lanţul*). Îşi aşteaptă *rugul* triumfal şi, bineînţeles, „ultimul cititor”. Fugar „de pe crucea beţiei”, a devenit un „băutor de hârtie”.

Sentimental deghizat, cum spuneam, Nicolae Sârbu e capabil de gesturi confraterne, risipind dedicaţii. Va rememora o legendă tulbure, vorbind despre „un oraş ciudat/ cu tramvai tras de poeţi”; va decapita singurătatea („un idol fără cap”) graţie revistei *Reflex* (scoasă, se ştie, prin strădaniile lui Octavian Doclin); în fine, va dedica un splendid poem „unui neasemuit boem”, poetul patriarh Petre Stoica (v. *În dimensiunea darul beţiei*), cinstind „beţia sacră” şi „birtul-altar”: „Ce tragedie să fie sfânt eretic/ şi uitat patriarh al beţiei/ de-o tânără dură generaţie/ şi nerecunoscătoare cu înaintaşii”. Convertind dramaticul în ludic, ispitit de calambururi (unele, dubioase), încingând memoria „până la roşu”, locvacele Nicolae Sârbu se dovedeşte, probabil, ca „diafan dirijor al dezordinii”, *postmodernul care vă* (ne) *trebuie*, cum şi-a botezat un poem, prea convins de misia lui în urbe. În „oraşul cu poeţi”, aşadar, acolo unde „cenuşa poeziei trăgea din greu/ la un tramvai pierdut în ceaţă”.

Adrian Dinu RACHIERU

HAIKU

xxx

Anii-au tot trecut
Şi-acum numai trei bătrâni
Îl mai pomenim.

xxx

Plutind, petala
S-a oprit pe o frunză,
Ca un fluture.

xxx

Vei îngădui
Să-mi clădesc fericirea
Pe inima ta?

xxx

Dulci, mari, albe, cad
Dudele pe trotuar.
Lumea le calcă.

xxx

Inima mamei,
O vioară Amati,
Astăzi s-a oprit.

Alexandru MĂLĂESCU

Îngerul de ceață

1.

respiri umbra cum ai respira
aerul dulce al morţii,
adierea de tămâie, şi smirnă,
şi suavă topire de lumânări
umbra îţi intră, cu blândeţe,
în toţi porii, curăţându-i de praful
atâtor zile,
de la un *atunci* incert, nebulos,
până la acest *acum*
tăios de limpede;
o laşi să-ţi crească înăuntru,
cu formele ei de copac plin de vrăbii,
ori carte deschisă,
ori munte stilizat,
pe dinăuntru poţi fi orice,
umbra, şi ea, se modifică în funcţie de
ceea ce ştii că eşti.

2.

acoperişuri ude, masive, ceţoase intră
în carnea vânătă a cerului
întins ca o boală peste oraş;
n-am cu cine vorbi despre acest
peisaj în suferinţă:
acum, când se deschid porţile,
lucrurile intră unele în altele,
se îngână şi mor,
atinse de melancolie;
putrezesc în tiparul cel şubred
întrebări de odinioară, încercări de răspuns
doar ceaţa e vie şi îngerul
care-o coboară în noi fără timp.

3.

intru în ceaţă cu somnul în mine
ca un şarpe îmbiat, vara, pe câmp,
de mirosul de lapte al gurii
alunecă oasele unele într-altele
până ce mersul îşi pierde din sens
şi caută zborul
fii pasăre, zic, smulge cu ciocul
penele tocite, caută nordul,
ţipă spre el cu puterea
de şarpe cerută,
fii şarpe cu pene, caută mitul,
doar el te dezbracă de ceaţă şi somn.

4.

vin ceţurile mele, tristele mele,
nimeni nu le cere să intre în lucruri,
îngenunchindu-le,
nimeni nu le cere să şteargă
formele geometrice ale prezentului
şi să lase îngerul
să-şi pună aripile la uscat
ne prefacem că suntem vii,
că scriem pentru pietre,
pentru munţi şi pentru aceste ape
în care chipul nu ni se mai răsfrânge,
ne prefacem că suntem îndrăgostiţi de poem,
îl stoarcem ca pe o rufă şi-l întindem în ceaţă
să rămână jilav, cu viaţa noastră în el;
veniţi, ceţuri, tristele mele,
aduceţi-mi cercuri de aur în ochi
şi alb orbitor cât mai mult,
să-mi aşez toate cuvintele trădătoare în el.

5.

în adâncul înzăpezit al inimii
durerea îşi sapă tunel de rubin
poate vor trece pe acolo secundele viitoare
puţinele scăpate de la înecul
în serul vreunui poem
nu cer pentru mine nici timpul,
nici cartea mai albă ca trupul învins
dă-mi, înger al ceţei, cât vrei din lumină,
din marea tăcere,
şi banul de drum,
măruntul argint pentru vamă.

6.

câtă răbdare poate să aibă timpul?
curge prin mine chiar ca
nisipul dintr-o clepsidră
şi nu mai ştiu
dacă mă aflu în jumătatea de sus
ori în jumătatea de jos, doar inima
bate tot mai încet,
nu urcă şi nu coboară din spaţiul îngust,
diafragmă ce opreşte moartea
să intre prea adânc în viaţă
cerc tăiat, întregul îşi aşază jumătăţile
spate în spate, pe orizontala fricii,
una se deschide spre cer,
alta se caută în pământ,
fir cu fir, nisipul sclipeşte o vreme sub stea,
se roteşte în sine, apoi coboară tăcut în cuptorul
încins din adânc, în iadul clepsidrelor,
în iadul suprem al cuvintelor

Valeria MANTA TĂICUŢU

Camil Petrescu şi începuturile Operei Române

moto:
„Ars gratia artis"

Poet, dramaturg, romancier, critic literar şi jurnalist de o extraordinară eferevescenţă creatoare, iniţiator recunoscut al romanului modern în literatura română, neliniştitul şi atât de rasatul intelectual care a fost Camil Petrescu, trebuie spus răspicat, şi-a legat numele şi de crearea Operei Române. Sigur, s-a scris suficient şi se cunosc destul de bine îndeobşte legăturile sale cu lumea teatrului şi nu mai puţin a culiselor Scenei lui pe care le frecventa asiduu încă de pe vremea când încă nu devenise dramaturgul aureolat de răsunătoarele succese din anii douăzeci ai secolului trecut. Constant Ionescu, coleg de liceu la „Sfântul Sava" şi „Gheroghe Lazăr", autor prin anii şaizeci-şaptezeci a unei cărţi de „amintiri şi comentarii" despre Camil, îl consideră pe autorul de mai târziu al romanului *Patul lui Procust*, nici mai mult nici mai puţin, decât „animatorul dinamic al creării Operei Române în capitala ţării. Acestă idee, scrie el, îl frecventa pe Camil Petrecu încă din liceu".

Într-adevăr, înainte de război, când beneficia de „o ureche totală" excepţională, Camil Petrescu era nelipsit de la concertele de operă care, în ciuda absenţei unei săli destinată special spectacolelor de Operă, nu erau totuşi puţine în Bucureştiul acelor vremuri. Camil Petrescu era atras în special de concertele unor cântăreţi celebri ce, în drum spre Viena, cântau adesea şi în capitala Românei, dar şi de prestaţia unei pleiade deosebit de înzestrată de cântăreţi români cu studii în străinătate, în plină afirmare pe scenele unor teatre lirice precum „Scala" din Milano, „Real" din Madrid, „Constanzi" din Roma, „Palais Garnier" din Paris ş.a. Graţie pasiunii şi disponibilităţii sale puţin obişnuite pentru teatrul liric, Camil Petrescu i-a cunoscut îndeaproape pe toţi tinerii artişti ce vor funda mai târziu, în 1919, Societatea „Opera", transformată în 1921 în *Opera Română*. Prin intermediul lui Egizio Massini, celebrul dirijor de operă de mai târziu, cu care se împrietenise încă din 1913, când îl admirase la pupitrul orchestrei italiene de operă a tatălui său, în turneu pe atunci la Bucureşti, viitorul mare scriitor se va apropia atât de doctorul Gheorghe Banu (viitor ministru al sănătăţii în Guvernul Goga (1937-1938), un împătimit meloman, conducătorul grupului şi militant neobosit pentru fondarea Operei Naţionale Române, ca instituţie de stat, cu statut şi local propriu, cât şi de primii artişti reuniţi în jurul fabulosului proiect, *id est* Elena Drăgulinescu-Stinghe, Jean Athanasiu, George Folescu (vicepreşedintele Societăţii „Opera"), Aurel Costescu-Duca (mai târziu, celebru profesor al lui Nicolae Herlea), A. Demetrescu De Silva, sau Romulus Vrăbiescu. În *Cuvânt*(ul) *înainte* al *Amintiri*(lor) sopranei Elena Drăgulinescu-Stinghe (Ed. Muzicală, 1965), renumita artistă lirică scrie: „Anevoie au fost vremurile în care s-a zămislit şi întemeiat Opera Română… Şi de bună seamă, nici sacrificiile, nici lupta pentru înfiinţarea ei n-ar fi fost îndestulătoare dacă combatanţii principali nu ar fi fost însufleţiti de focul sacru al artei". Revenit în ţară după o serie de succese răsunătoare pe unele dintre cele mai renumite scene din Italia, Jean Athanasiu şi-a însoţit recitalurile susţinute în 1914 pe scenele câtorva teatre din ţară cu o incisivă pledoarie pentru crearea Operei naţionale. Sub guvernul Ion I. C. Brătianu (4 ianuarie 1914 - 10 decembrie 1916), care nu a fost

uşor de convins, graţie diligenţelor asidue depuse de Camil Petrescu şi prietenii săi pe lângă autorităţile liberale, la 31 octombrie 1914, s-a înregistrat actul de constituire a Operei Române, ca instituţie de stat. Orice s-ar spune, înscrisul parafat de Notariatul Tribunalului Ilfov punea fundamentul unei altfel de instituţii de spectacole decât fosta *Companie Opera Română*, cunoscută încă din 1885, mai degrabă ca o agenţie de impresariat ce reunea în mod excepţional („când era cazul") şi o trupă de operă proprie… Revenind pe firul principal al derulării evenimentelor, în aprilie-mai 1916, grupul de iniţiativă a tipărit, sub redacţia aceluiaşi Camil Petrescu, o fasciculă de circa 60 de pagini intitulată *Opera*, în care, printre altele, susnumitul scrie: „A fost în primăvara lui 1914, când ideea unei serioase înfăptuiri de operă română a înflorit, o dată cu florile, în sufletul celor câţiva studenţi, îndrăgostiţi de artă, de muzică, vizionari până la naivitate, care puneau în visul lor tot ce aveau mai sincer, mai entuziast, mai cinstit… Ştiu bine câte greutăţi aveau de întâmpinat, cât de greu era să dai fiinţă unei idei care eşuase de atâtea ori până atunci la diverse încercări anterioare. (…) A fost pornit din entuziasm nestăpânit, din nestăpânită dorinţă de mai bine. Studenţii întrevedeau ziua când Bucureştiul acesta, atât de oropsit de muze, avea să aibă şi el o Operă *a sa* (s.a.), un lăcaş să-şi poată găsi pe viitor un loc asigurat toţi cântăreţii noştri, - şi avem atâţia!... -, siliţi până acum să bată străinătăţile şi să împartă aiurea ceea ce, de drept, trebuie să ne revină: un lăcaş cum aveau înaintea noastră Atena, Belgrad, Sofia, în care fiecare să-şi poată umple sufletul de frumos, de muzică superioară, de artă adevărată.

…Şi iată cum, în mansarda hotelului Union, vara, sub tabla încinsă a acoperişului, într-o zăpuşeală de iad, cei câţiva grupaţi în jurul Ideii (desluşim aici, dacă mai era nevoie, indiscutabila marcă a autorului ciclului de poeme *Un luminiş pentru Kicsikem*, n.n.), făureau visuri mari, chibzuiau şi găseau soluţii, priveau temeinic scopul şi cercetau mijloacele…" Înscrisul şi, mai ales, marea *Idee* pe care o consfinţea aveau să devină, în sfârşit, faptă de-abia în anul 1921, atât datorită situaţiei generate de declanşarea războiului la 16 august 1916 (când aproape toate instituţiile de spectacole din Bucureşti şi-au închis porţile) cât şi, nu mai puţin, din cauza pertractărilor şi ezitărilor guvernului liberal de pe tot parcursul anului 1915, care, destul de dezbinat, nu a reuşit să găsească resursele financiare pentru susţinerea financiară promisă Operei cu un an mai înainte. Într-o atmosferă sărbătorescă, într-o montare de-a dreptul somptuoasă, inaugurarea Operei Române s-a făcut aşadar în urmă cu 93 de ani cu spectacolul „Lohengrin" de Richard Wagner, montat de regizorul polonez Adalbert Markowsky, la pupitrul dirijoral aflându-se în plină glorie George Enescu, iar în rolul titular Romulus Vrăbiescu, prieten apropiat al lui Camil Petrescu, mebru al faimosului grup de iniţiativă constituit încă din 1914. Minunatul spectacol cu „Lohengrin", despre care ziarele epocii s-au întrecut să scrie că a fost un mare succes, a avut loc în vechea locaţie a Teatrului Liric (Sala „Leon Popescu") de lângă Cişmigiu, imobil distrus la cutremurul din 1940.

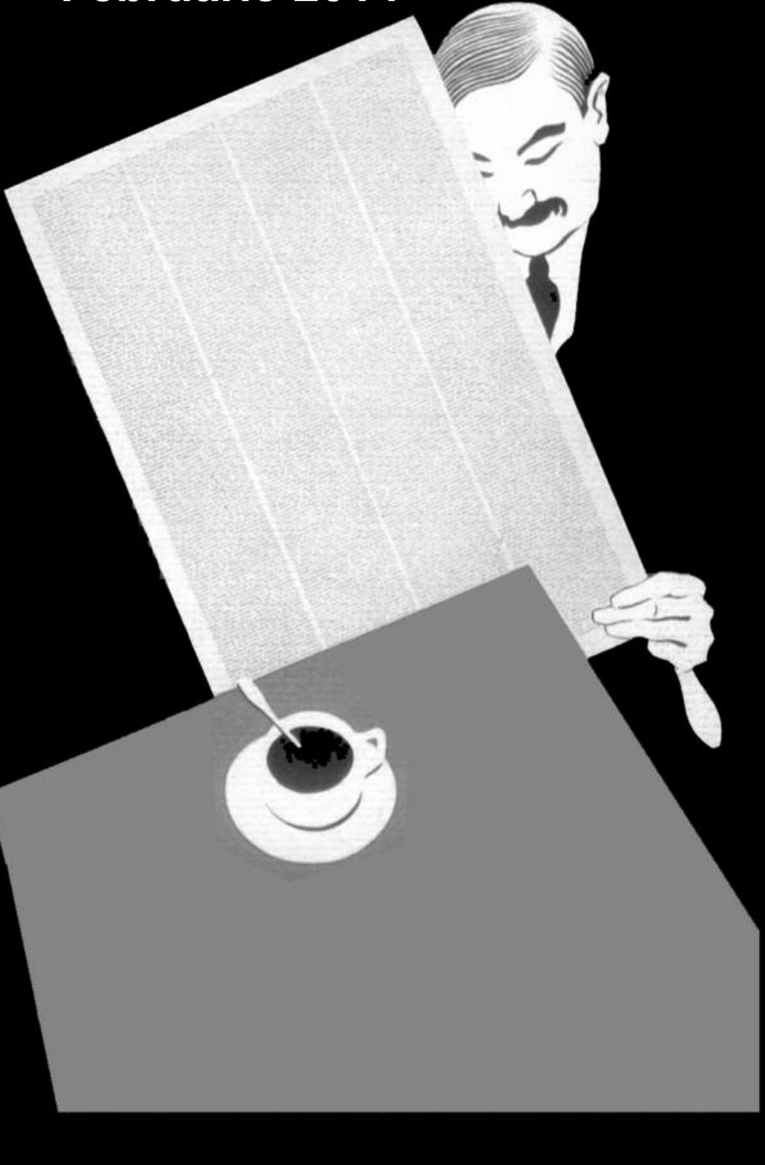
Cea mai spinoasă problemă cu care s-a confruntat la începuturile ei Opera Română a fost lipsa unui sediu, precum şi a unei săli de spectacole adecvate, proprii. Între cele două războaie mondiale, primul teatru liric al ţării a funcţionat de bine de rău fie în fosta clădire a Teatrului Naţional, distrus în timpul bombardamentelor din august 1944, fie în clădirea din Piaţa Walter Mărăcineanu, de care am amintit cu ocazia premierei absolute, fie pe „Chiul Gârlei", lângă Podul Mihai Vodă, în clădirea Teatrului „Regina Maria", astăzi demolată. Sub denumirea de *Teatrul de Operă şi Balet*, Opera Română a primit din partea statului comunist un sediu propriu abia în 1953-1954, local construit *di granda* cu ocazia celui de al treilea Congres Mondial al Tineretului (25-30 iulie, 1953), respectiv, cu prilejul celui de al patrulea Festival Mondial al Tineretului şi Studenţilor (2-14 august, 1953), ambele desfăşurate la Bucureşti. Cu îmbunătăţirile ulterioare (crearea muzeului, refacerea faţadei iniţiale, placarea cu basoreliefuri a părţilor laterale ale clădirii etc.) actualul sediu al Operei Române este realizarea proiectului arhitectului român Octav Doicescu, mulţi ani profesor în învăţământul universitar de specialitate, cetăţean de onoare al Oraşului New York (1939, distincţie acordată românului pentru realizarea proiectului Pavilionului Casa Română la Expoziţia universală *New York World's Fair 1939*. După ce a fost ridicat în timp record în cursul anului 1953 şi, practic, deschis, în acelaşi an, printr-un spectacol „de gală" în care a cântat pentru Gheorghiu-Dej şi compania inclusiv Angela Moldovan – prilej cu care, se spune, dr. Petru Groza a înmânat personal nenumărate ordine şi medalii muncitorilor constructori, inaugurarea propriu-zisă a sălii de spectacol a Operei la ea acasă a fost făcută cu două spectacole cu *Dama de pică* de Piotr Ilici Ceaikovski, în 9 şi, respectiv, 12 ianuarie 1954. Spectacolele, spun analele Operei Române, l-au avut la pupitrul dirijoral pe maestrul *Egizio Massini* – să ne amintim, primul şi cel mai constant mare prieten din lumea muzicii culte al lui Camil Petrescu, devenit între timp, după stabilirea definitivă în România, o mare celebritate muzicală şi un ilustru pedagog.

La împlinirea a 60 de ani de la inaugurarea sediului propriu al Operei Române, în *Foaierul Galben al Operei*, în seara de 9 ianuarie a.c., a avut loc, cu nenumăraţi invitaţi din ţară şi străinătate, un concert extraordinar din care n-au lipsit interpretarea unor fragmente din *Dama de pică* şi *Evgheni Oneghin* de Ceaikovski, *Boema* de Puccini, *Traviata* de Verdi.

Ştefan Ion GHILIMESCU

CLUBUL Cafeneaua literară

89 ■ Februarie 2014

■ Lecția de poezie - Tudor ARGHEZI

Apare sub îngrijirea lui Virgil DIACONU

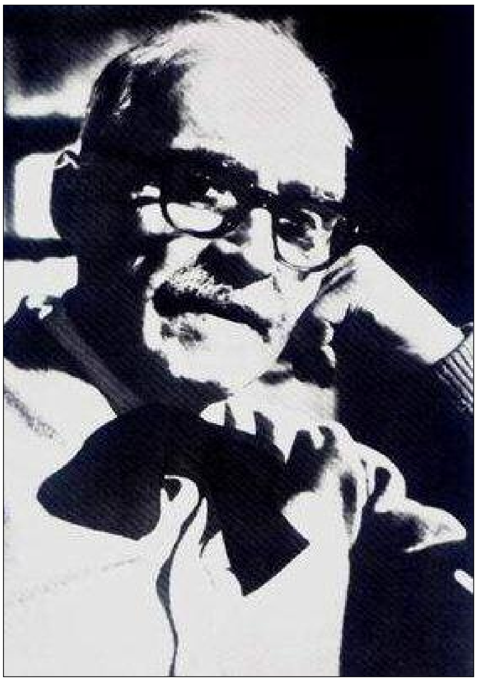
LECȚIA DE POEZIE

Lecţia de poezie îşi propune să fie, de fapt, o antologie de poezie, aşadar o selecţie cu cele mai bune poezii din literatura noastră şi cea universală. Nu vom avea în vedere, aşadar, poezia unei/unor generaţii poetice în mod special, în vogă azi şi uitate mâine, după modelul oricărei poezii de acest tip, ci poezia pur şi simplu. Poezie care, în cele din urmă, poate să fie şi de extracţie generaţionistă, în cazul poeţilor care şi-au depăşit generaţia şi au intrat într-un orizont mai larg, acela al poeziei.

Lecţia de poezie este destinată tuturor acelora care gustă, cu voluptate, poezia, dar şi acelora care se întreabă ce este cu această artă pe care Platon a vrut să o scoată din cetate şi căreia dictatorii şi supuşii lor au vrut să-i închidă gura. În mare, *Lecţia de poezie* îşi propune să fie o bucurie a spiritului.

C.L.

Tudor Arghezi
(1880-1967)

Duhovnicească

Ce noapte groasă, ce noapte grea!
A bătut în fundul lumii cineva.
E cineva sau, poate, mi se pare.
Cine umblă fără lumină,
Fără lună, fără lumânare
Şi s-a lovit de plopii din grădină?
Cine calcă fără somn, fără zgomot, fără pas
Ca un suflet de pripas?
Cine-i acolo? Răspunde!
De unde vii şi ai intrat pe unde?
Tu eşti, mamă? Mi-e frică,
Mamă bună, mamă mică!
Ţi s-a urât în pământ.
Toţi nu mai sunt,
Toţi au plecat de când ai plecat.
Toţi s-au culcat, ca tine, toţi au înnoptat,
Toţi au murit detot.
Şi Grivei s-a învârtit în bot
Şi a căzut. S-au stârpit cucuruzii,
S-au uscat busuiocul şi duzii,
Au zburat din streaşina lunii
Şi s-au pierdut rândunelele, lăstunii.
Ştiubeiele-s pustii,
Plopii-s cărămizii,
S-au povârnit păreţii. A putrezit odaia...

Ei! cine străbătu livada
Şi cine s-a oprit?
Ce vrei? Cine eşti
De vii mut şi nevăzut ca-n poveşti?
Aici nu mai stă nimeni
De douăzeci de ani...
Eu sunt risipit prin spini şi bolovani...
Au murit şi numărul din poartă
Şi clopotul şi lacătul şi cheia.
S-ar putea să fie Cine-ştie-Cine...
Care n-a mai fost şi care vine
Şi se uită prin întuneric la mine
Şi-mi vede cugetele toate.

Ei! Cine-i acolo-n haine-ntunecate?
Cine scobeşte zidul cu carnea lui,
Cu degetul lui ca un cui,
De răspunde-n rănile mele?
Cine-i pribeag şi ostenit la uşă?

Mi-e limba aspră ca de cenuşă.
Nu mă mai pot duce.
Mi-e sete. Deschide, vecine,
Uite sânge, uite slavă.
Uite mană, uite otravă.
Am fugit de pe Cruce.
Ia-mă-n braţe şi ascunde-mă bine.

Două stepe

O stepă jos, o stepă neagră sus.
Se-apropie-mpreună şi sugrumă
Calul de lut şi câinele de humă
Şi omul lor, din umbra de apus.

Drumul s-a strâns din lume ca o sfoară,
Gheme de drumuri zac în heleşteu.
Hambarul n-a lăsat nimic afară.

Noaptea-ncuiată e, cu lacăt greu.
Noi, singuri trei, dăm lumii-nchise roată,
Cercăm, strigăm… Nici-un răspuns.
Că oboseala pribegiei ne-a ajuns
Şi n-avem loc să stăm şi noi odată.
Unde ne ducem? Cine ne primeşte?
În poarta cui să cerem crezământ?
Hai, calule, hai, câine, pământeşte,
Să batem, frânţi, cu pumnii în pământ.

De-abia plecaseşi

De-abia plecaseşi. Te-am rugat să pleci.
Te urmăream de-a lungul molatecii poteci,
Pân-ai pierit, la capăt, prin trifoi.
Nu te-ai uitat o dată înapoi!

Ţi-aş fi făcut un semn, după plecare,
Dar ce-i un semn din umbră-n depărtare?

Voiam să pleci, voiam şi să rămâi.
Ai ascultat de gândul ce-l dintâi.
Nu te oprise gândul fără glas.
De ce-ai plecat? De ce-ai mai fi rămas?

Descântec

Lacăte, cine te-a închis
La uşa marelui meu vis?
Unde ni-i cheia, unde-i păzitorul,
Să sfarăme zăvorul
Şi să vedem în fundul nopţii noastre
Mişcându-se comorile albastre?
Un pas din timp în timp, greoi,
Se-apropie, dar a trecut de noi
Toţi paşii se sfârşesc şi pier
Pentru urechea ta de fier.
De-o vână-ntoarsă peste tine
Cred că atârnă din văzduh glicine
Şi, de pe bolţi, zorele
Şi muguri şi ciorchini de stele.
Cine va pune-n uşa noastră cheie
O singură scânteie?
Lumina ochiul şi-l aşază,
Şi-n încăpere caută să vază.
Lacătul simte şi tresare
Cu bezna mea, ca de o sărutare.
Stea, nu poţi tu intra-n veriga lui
Şi lacătul tăcerii să-l descui?

Mirele

Păşunea mea tu să fii
Cu păpădii.
Eu să fiu boul tău alb şi nevinovat
Care te-aş fi păscut şi te-aş fi rumegat,
Pe înserate,
Pe copitele îngenunchiate.

În jugul braţelor tale
Aş urca greul cerurilor goale
Şi munţii lunii până-n pisc.

Am rămâne în lună, pe disc,
Să arăm văile de tibişir,
Să semănăm lămâiţă şi calomfir.

Culcă-mi-te trândavă pe coarne,
Fă-te jugul meu de carne,
Stăpâna mea, frumoasă ca aurul,
De care tremură taurul.

De-a v-aţi ascuns

Dragii mei, o să mă joc odată
Cu voi, de-a ceva ciudat.
Nu ştiu când o să fie asta, tată,
Dar, hotărât, o să ne jucăm odată,
Odată, poate, după scăpătat.

E un joc viclean de bătrâni
Cu copii, ca voi, cu fetiţe ca tine,
Joc de slugi şi joc de stăpâni,
Joc de păsări, de flori, de câni,
Şi fiecare îl joacă bine.

Ne vom iubi, negreşit, mereu
Strânşi bucuroşi la masă,
Subt coviltirele lui Dumnezeu.
Într-o zi piciorul va rămâne greu,
Mâna stângace, ochiul sleit, limba scămoasă.

Jocul începe încet, ca un vânt,
Eu o să râd şi o să tac,
O să mă culc la pământ.
O să stau fără cuvânt,
De pildă, lângă copac.

E jocul sfintelor Scripturi.
Aşa s-a jucat şi Domnul nostru Isus Hristos
Şi alţii, prinşi de friguri şi de călduri,
Care din câteva sfinte tremurături
Au isprăvit jocul, frumos.

Voi să nu vă mâhniţi tare
Când mă vor lua şi duce departe
Şi-mi vor face un fel de înmormântare
În lutul afânat sau tare.
Aşa e jocul, începe cu moarte.

Ştiind că şi Lazăr a-nviat
Voi să nu vă mâhniţi, s-aşteptaţi,
Ca şi cum nu s-a întâmplat
Nimic prea nou şi prea ciudat.
Acolo, voi gândi la jocul nostru, printre fraţi.

Tata s-a îngrijit de voi,
V-a lăsat vite, hambare,
Păşune, bordeie şi oi,

Pentru tot soiul de nevoi
Şi pentru mâncare.

Toţi vor învia, toţi se vor întoarce
Într-o zi acasă, la copii,
La nevasta, care plânge şi toarce,
La văcuţe, la mioarce,
Ca oamenii gospodari şi vii.

Voi creşteţi, dragii mei, sănătoşi,
Voinici, zglobii, cu voie bună,
Cum am apucat din moşi-strămoşi.
Deocamdată, feţii mei frumoşi,
O să lipsească tata vreo lună.

Apoi, o să fie o întârziere,
Şi alta, şi pe urmă altă.
Tata nu o să mai aibă putere
Să vie pe jos, în timpul cât se cere,
Din lumea ceealaltă.

Şi, voi aţi crescut mari,
V-aţi căpătuit,
V-aţi făcut cărturari,
Mama-mpleteşte ciorapi şi pieptari,
Şi tata nu a mai venit...

Puii mei, bobocii mei, copiii mei!
Aşa este jocul.
Îl joci în doi, în trei,
Îl joci în câte câţi vrei.
Arde-l-ar focul.

Arheologie

Sufletul meu îşi mai aduce-aminte,
Şi-acum şi nencetat, de ce-a trecut,
De un trecut ce mi-e necunoscut.
Dar ale cărui sfinte oseminte

S-au aşezat în mine făr' să ştiu,
Cum nici pământul ştie pe-ale lui,
În care dorm statui lângă statui
Şi-i zăvorât sicriu lângă sicriu.

Un murmur nentrerupt, de epitafe.
Cari mai străine, care mai sonore.
Prin aer, timpu-i despărţit de ore,
Ca de mireasma lor nişte garoafe.

Tăcerea vocile şi le-a pierdut,
Care-o făceau pe vremuri să răsune.
Aud ţărâna doar a vocilor străbune,
Cum se desface, cum s-a desfăcut.

Şi, câteodată, totul se deşteaptă,
Ca-ntr-o furtună mare ca Tăria
Şi-arată veacurile temelia.
Eu priveghez pe ultima lor treaptă.

Între două nopţi

Mi-am împlântat lopata tăioasă în odaie.
Afară bătea vântul. Afară era ploaie.

Şi mi-am săpat odaia departe subt pământ.
Afară bătea ploaia. Afară era vânt.

Am aruncat pământul din groapă, pe fereastră.
Pământul era negru: perdeaua lui, albastră.

S-a ridicat la geamuri pământul până sus
Cât lumea-i era piscul, şi-n pisc plângea Isus.

Săpând s-a rupt lopata. Cel ce-o ştirbise, iată-l,
Cu moaştele-i de piatră, fusese însuş Tatăl.

Şi m-am întors prin timpuri, pe unde-am scoborât,
Şi în odaia goală din nou mi-a fost urât.

Şi am voit atuncea să sui şi-n pisc să fiu.
O stea era pe ceruri. În cer era târziu.

Morgenstimmung

Tu ţi-ai strecurat cântecul în mine
Într-o dup-amiază, când
Fereastra sufletului zăvorâtă bine
Se deschisese-n vânt,
Fără să ştiu că te aud cântând.

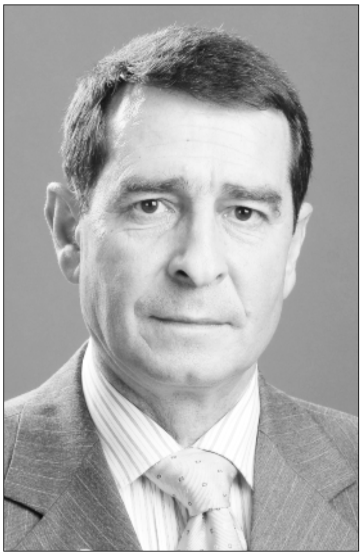
Cântecul tău a umplut clădirea toată,
Sertarele, cutiile, covoarele,
Ca o lavandă sonoră. Iată,
Au sărit zăvoarele
Şi mânăstirea mi-a rămas descuiată.

Şi poate că nu ar fi fost nimic
Dacă nu intra să sape,
Cu cântecul, şi degetul tău cel mic,
Care pipăia mierlele pe clape -
Şi-ntreaga ta făptură, aproape.

Cu tunetul se prăbuşiră şi norii
În încăperea universului închis.
Vijelia aduse cocorii,
Albinele, frunzele... Mi-s
Şubrede bârnele, ca foile florii.

De ce-ai cântat? De ce te-am auzit?
Tu te-ai dumicat cu mine vaporos -
Nedespărţit - în bolţi.
Eu veneam de sus, tu veneai de jos.
Tu soseai din vieţi, eu veneam din morţi.

Cum a ajuns Dictatorul erou fără voie!

Ceauşescu a domnit – sau a dictat, cum spun unii – 24 de ani, din 1965 până în 1989.

De la împuşcarea lui, din 25 decembrie 1989 şi până azi, februarie 2014, au trecut tot 24 de ani.

Două cifre, simbol al distrugerii de ţară, de neam şi de popor.

Aşa cum a fost, Dictator, Ceauşescu a ridicat o ţară, un popor şi a năzuit la rangul de putere europeană, cu aşa prestigiu încât Regina Elisabeta a consimţit să-l plimbe, musai, cu caleaşca prin Centrul Londrei.

Pentru ca să poată ctitori Cârmaciul o ţară, o industrie, o economie falimentară, reactoare nucleare, avioane, elicoptere, hidrocentrale, fabrici şi uzine, mai puţin piscine şi limuzine, poporul român a îndurat douăzecişipatru de ani de foamete.

După „sacrificarea" sa de Crăciun, ne-am bucurat cu toţii, fără excepţie, că Dictatorul a căzut şi noi renaştem, strigând: „Libertate, ochii plânşi vor să te vadă!".

Când Nicuşor, odrasla Odiosului, a fost arestat, acesta, în nemernicia sa, a rostit următoarea frază, azi cu pretenţie de oracol, de sentinţă şi de condamnare a Puterii din România: „Voi nu veţi putea nici măcar să zugrăviţi zidurile ridicate de tatăl meu".

Vremea a trecut şi nu vom uita că Ceauşescu a fost împuşcat pentru genocid, înfometarea populaţiei şi distrugerea ţării prin sistematizare.

Mare şi condamnabilă penitenţă pentru un popor, care-şi răstigneşte Conducătorul în ziua naşterii lui Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu. Blestem şi blasfemie, condamnare irefutabilă pentru conducătorii futili ai acestui neam. Copiii de atunci sunt astăzi mercenarii Europei, pauperii unei naţii şi vinovaţii fără vină.

În realitate, ciocoii vechi, travestiţi în capitalişti de rit nou, şi-au luat rolul în serios şi au instaurat democraţia de tip familial sau de cumetrie; au creat partide clientelare, care seamănă mai mult cu găştile de cartier sau cu „elevatele" camore siciliene şi au început consolidarea falimentării ideii de democraţie, transformând-o într-o dictatură mai rea decât comunismul de tip stalinist.

Ca să nu se împlinească vorba fiului Dictatorului, noii conducători n-au dat cu var (că nu-s agenţi comunali, vorba lui Topârceanu), ci au dărâmat toată economia şi au vândut-o bucată cu bucată, transferând-o în conturile personale.

Şi, astfel, ei au reuşit să refacă circuitul valutei în natură: Ceauşescu ne-a înfometat, împrumutându-se la FMI, ca să ridice o economie, iar regimurile Iliescu, Constantinscu şi Băsescu au vândut fabricile pentru a ne înfometa din nou, punând, înapoi, valuta în conturi.

Pe rând, toate regimurile politice – Iliescu, „sărac, dar cinstit"; Constantinescu, sanchi, răpus de sistem şi Băsescu, „hă, hă, hă, ce vreţi, bă!" – au distrus sistematic economia, au înfometat poporul, au produs un adevărat genocid în rândul întregii populaţii, tăind pensiile, închizând spitale, speculând medicamentele, vânzând fabricile şi uzinele (achiziţionate pe semnătură de la FPS), apoi ne-au transformat ţara într-o colonie, prin aderarea, necondiţionată şi în genunchi, la Comunitatea Europeană, fapt ce ne-a privat de independenţă şi de suveranitate. În felul acesta, comisarii sovietici, din anul 50, au fost înlocuiţi de cei de talia lui Reding, Barnier, Baroso sau de noile cozi de topor, trimise de noi, precum Macovei sau fiica Preşedintelui Traian Băsescu, care nu stăpâneşte semantica cuvintelor limbii natale, dar ne reprezintă în Parlamentul Europei.

Ţara a devenit „tagma jefuitorilor", iar Parlamentul locul de adunare al infractorilor, dovediţi de DNA. Azi, lumea este debusolată, disperată, săracă, tristă şi prost îmbrăcată, ca pe vremea lui Ceauşescu, în timp ce un număr din ce în ce mai redus de oameni, care ne reprezintă în contul democraţiei, se plimbă în limuzine, vântură banii cu lopata şi pozează în democraţi.

Separându-se de populaţie şi retrăgându-se în palatele lor de cristal, reprezentanţii administraţiei locale refuză să răspundă celor mai elementare doleanţe ale oamenilor şi se ascund în spatele uşilor capitonate, uşi care rămân mereu inaccesibile omului de rând, în timp ce armata de bodyduarzi şi de represiune s-a înmulţit, vezi cazul Pungeşti şi Piaţa Universităţii.

Tot ceea ce nu a plăcut Opoziţiei, când a ajuns la Putere, a legiferat!...

Pentru o băgare în seamă la Washington, pentru strângere de mână la Consiliul Europei, Victor Ponta poate vinde rezervele de gaze şi de petrol, de aur şi de metale rare ale României, iar Traian Băsescu poate ceda toate subvenţiile europene pe şapte ani.

După 24 de ani de falimentare economică, de genocid medical, de iresponsabilitate democratică, ţara s-a vândut pe bucăţi, economia e o amintire, tineretul şi oamenii buni de muncă au ajuns „ţiganii" Europei, iar frumoasele noastre domnişoare, doamne şi domniţe, mândria eredităţii poporului

– continuare în p. 24 –

Gheorghe FRANGULEA

Disputa modernism – postmodernism

Dan Eugen Rațiu este un tânăr-matur conferențiar din cadrul Departamentului de Filosofie al Universității Babeş-Bolyai din Cluj-Napoca. În general, el semnează o serie de articole şi studii care îşi propun să cuprindă cele patru mari direcții cultural-artistice – clasicismul, modernismul, avangardismul şi postmodernismul. Cărțile publicate până acum – *Estetica şi artele astăzi* (împreună cu Mihaela Pop, 2010) şi *Politica culturală şi artele: local, național, global* (2011) – completează şi ele tabloul cultural pe care şi-a propus să-l picteze.

Volumul **Disputa modernism – postmodernism. O introducere în teoriile contemporane asupra artei** (Ed. Eikon, 2012, Cluj-Napoca, ediţia a II-a) cuprinde analiza celor mai importante teorii asupra artei. Titlurile celor şase secţiuni ale cărţii ne pot da o idee despre sfera problematicii artistice dezbătute de D.E. Raţiu: *Structuralismul şi arta ca sistem de semnificare*, *Hermeneutica filosofică şi ontologia operei de artă: Hans-Georg Gadamer*, *Modernismul estetic american: Clement Greenberg, „French Theory şi critica radicală a valorilor estetice moderne*, *Postmodernismul „rezistent" şi reevaluarea conceptelor estetice moderniste*, *Post-modernismul „neoclasic" şi reînvierea tradiţiei*. În mare, studiile d-lui Raţiu îşi propun să surprindă fiinţa artei contemporane, înţelegând că noţiunea de „artă" subîntinde, aici, îndeosebi literatura, pictura, sculptura.

În ceea ce mă priveşte, nu voi prezenta nici sistemul artelor moderne/postmoderne, aşa cum într-o oarecare măsură face autorul, nici vreuna dintre arte în mod special, ci voi expune, telegrafic, câteva idei asupra artei, oprindu-mă doar la acelea care mi s-au părut neavenite şi iritante…, idei care par mai degrabă să îngroape arta decât să-i dezvăluie fiinţa autentică. Dar să vedem, concret, despre ce este vorba.

1. Moartea autorului

În 1968, Barthes face în *La mort de l'auteur* un anunţ şocant: *autorul a murit!* Dar autorul despre care vorbeşte criticul nu a murit de moarte bună, ci pentru că a fost înlocuit de *scriitură*! Moartea simbolică a autorului este probată de exemplu de operele lui Mallarmé şi Valéry, dar şi de cele ale suprarealiştilor, prin scriitura automată pe care aceştia din urmă o practică. Scriitura nu mai exprimă, spune Barthes, atributele şi, desigur, viziunea autorului, ci absenţa lui; el este „vid". „Autorul a fost înlocuit – în calitatea sa de principiu productiv şi explicativ al literaturii – de *limbajul* impersonal şi anonim", concluzionează D.E. Raţiu, pe mâna criticului francez. Mai simplu spus, noul limbaj este eşuat artistic, iar această neîmplinire a sa ne anunţă că autorul a murit.

Fireşte că există un limbaj ermetic al poeziei simboliste şi, alături de el, un limbaj obscur, incoerent, absurd al poeziei suprarealiste şi poeziei absurde, dar asta nu înseamnă *tot* limbajul, că toată scriitura poeziei moderne este eşuată estetic. „Limbajul impersonal şi anonim", scriitura impersonală şi anonimă nu aparţine tuturor scriitorilor/poeţilor moderni, ci doar unor anumite tipuri de scriitori/poeţi, aşa încât noi nu putem afirma moartea generală a scriitorului…

Moartea autorului este, aşadar, un caz, nu o regulă. Iar dacă ne vom opri numai la scriitor, vom constata că printre aceştia sunt unii care, de vreme ce sunt lipsiţi de har, sunt deja morţi de mai multă vreme. Dintotdeauna, în noţiunea de autor (scriitor) s-au amestecat autorii majori cu autorii minori, poeţii cu pseudopoeţii, iar poezia a fost, în consecinţă, un melanj de opere poetice remarcabile şi opere mediocre. Poezia a fost întotdeauna – şi mai cu seamă în timpul modern/postmodern – poezie autentică şi pseudopoezie. A descoperit Barthes că autorul este mort? Mulţi dintre autori erau morţi de mai multă vreme; şi multe tipuri de poezie modernistă nu mai aveau capacitatea să ne seducă în niciun fel.

2. Legitimarea ilegitimă a artei postmoderniste

„Dacă *numim* aceasta artă, atunci este artă." (Judd).

Arta postmodernistă este legitimată de autorul ei în afara oricărui argument estetic – vezi, între altele, pisoarul lui Duchamp, expus ca operă de artă într-o mare expoziţie.

Rosalind Krauss opinează că obiectul artistic nu mai este definit în mediul, în genul său artistic – pictura, sculptura, literatura –, deci ca o creaţie care exprimă genul literar, ci este dincolo de convenţiile şi normele genului, ale domeniului artistic. „Dacă *numim* aceasta artă, atunci este artă!" Dacă numim acest pisoar artă, atunci el este artă!

Aceasta este, în mare, ideea despre arta postmodernistă apărată de R. Krauss, profesor de istoria artei moderne şi postmoderne la Columbia University din New York, „una dintre cele mai influente figuri ale actualei teorii şi critici de artă americane", ne informează D.E. Raţiu (p. 239). Cinste profesorilor de artă americani, care ne învaţă ce este arta postmodernistă! Sincronizaţi cu această direcţie, vom fi şi noi, în fine, în rândul lumii! În rândul acelei lumi de mari artişti americani care, dacă *numesc* aceasta artă, atunci ea chiar este artă!

3./4. Două direcţii antinomice ale artei postmoderniste: „postmodernismul rezistent" şi postmodernismul neoclasic

D.E. Raţiu îşi alge să prezinte două dintre cele mai pregnante subdirecţii ale artei postmoderniste americane: „postmodernismului rezistent", promovat de americanii Rosalind Krauss, Douglas Crimp, Gregory Ulmer, Hal Foster,

şi „postmodernismul neoclasic”, apărat de teoreticianul Charles Jencks.

„*Postmodernismul rezistent*” sau „opozitiv” „este preocupat de deconstrucţia critică a tradiţiei, nu de o pastişă instrumentală a formelor pop sau pseudo-istorice, şi de critica originilor, nu de o întoarcere la acestea”, spune Hal Foster (1985), citat de Raţiu (p. 268).

Postmodernismul rezistent practică deconstrucţia, aşadar refuză liniaritatea istoriei şi a artei, a esenţialismului artistic, vede în autor şi universalitatea valorilor moderne şi tradiţionale doar ficţiuni, critică autonomia artei, neutralizează unele „distincţii precum fapt/interpretare, adevăr/ficţiune, original/copie, autentic/inautentic, unic/reproductibil, ceea ce a deschis calea unui relativism cognitiv şi axiologic radical, în unele cazuri”, concluzionează D.E. Raţiu (p. 274).

La polul opus se află *postmodernismul neoclasic*, despre care teoreticianul american Charles Jencks spune că „implică o relansare a trecutului recent şi a culturii occidentale, fiind o încercare de a-i rescrie principiile umaniste în lumina civilizaţiei universale şi a culturilor plurale, autonome” (Jencks 1987: 13), citat de D.E. Raţiu (p. 288).

Postmodernismul neoclasic, care relansează deopotrivă tradiţiile clasice, locale şi moderne, postmodernism numit de Jencks „neoclasicism” sau „clasicismul stilului liber”, necanonic – *Free Style Cllasicism* –, refuză imaginaţia şi înnoirea implicită. El reprezintă ultima fază a postmodernismului, faza lui „echilibrată”, şi poate că de aceea această fază neoclasică „a fost acceptată de către academii şi societate în general, devenind o parte a *estabilishment*-ului cultural” american, spune Raţiu (p. 290).

Postmodernismul neoclasic creează prin re-creare, prin reciclare, imitaţie şi pastişă. El reciclează însă două direcţii literare contrare – arta tradiţională şi arta modernă – aşa încât nu poate decât să devină eclectic şi contradictoriu.

Dacă atitudinea dominantă a postmodernismului rezistent sau opozitiv este ruptura faţă de trecut, faţă de tot ce însemna artă împlinită modernă, postmodernismul neoclasic este pastişant şi eclectic, guvernat de imitaţie şi procedee combinative.

Ca o concluzie, vom reţine că ceea ce numim „artă contemporană” este un concept dificil, pentru că în ea se cuprind atât subdirecţiile contradictorii ale „artei postmoderniste” (postmoderne), cât şi direcţia artei autentice, despre care nu ne-am propus să discutăm aici. Aceste două mari direcţii artistice, deşi sunt paralele prin valoarea şi obiectivele lor, ocupă acelaşi spaţiu cultural şi compun ceea ce numim „artă contemporană”. Această schemă contradictorie este prezentă în fiecare artă: în literatură, pictură, sculptură…

În ceea ce priveşte volumul de faţă, remarcabile sunt bogăţia informaţiei acumulate şi ordonate de autor, pe de o parte, şi calitatea în sine a discursului critic, pe de altă parte. O carte care, în haosul teoretic postmodernist, este necesară.

Virgil DIACONU

Fereastra

Dacă s-ar fi putut statornici pentru totdeauna...

...anii *Marelui Gatsby*, dacă Fetiţa de-atunci, îmbrăcată în rochia mamei, cu agrafe prinse în păr, şi-ar fi împlinit cea mai arzătoare dorinţă – să-i fie îngăduit să ajungă la clinchetul „anilor nebuni”, să pună piciorul în această poveste...

Ce punţi să arunce spre vremurile acelea fremătătoare, să prindă ultimele pâlpâiri?

Ce buchet să arunce peste făpturile „mult” civilizate ale timpului pe care-l trăim, cu hainele lor grosolane, diforme, peste mâlul negru al indiferenţei cu care se alcătuiesc, mecanic, veşminte care acoperă hidos identităţi umane, nervii căliţi ai „ocupanţilor” celor mai absurde şi fără de măsură croieli – puzderia de aripi fâlfâitoare, ca ale călăilor, glugile care atârnă inexpresiv de gulerul cămăşilor, monotonia „coloră” care nu poate comunica cu minimele cerinţe estetice?...

În asemenea clipe, Fetiţa se răzbună. În deplină solitudine, scoate din ascunzişuri numeroasele sale personaje... Femeia aceea tunsă sassoon, cu rochie charleston, cu franjuri de mătase şi pantofi cu tocuri mosor, ghiceşte viitorul. Domnul de-alături, în haine albe de vară, va pleca cu vaporul spre Singapore. A iubit o fată cu bărbie de porţelan şi rochie de culoarea pudrei. Doamna în vârstă, cu ţigaretul de bachelită şi poşeta minusculă, se plimbă pe punte. Vântul străbate gren-ul fustelor calde de lână. Doamna se-nclină spre faţa albastră a mării, dusă pe gânduri. Fetele anilor Gatsby dansează la Londra. Saxofoniştii strălucesc în lumina difuză.

Asta este lumea care se fereşte de *schimbare*. Cu îndărătnicie.

Cercul rămâne perfect închis şi... pierdut.

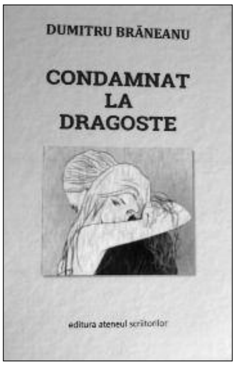
Bang! Iată încăperile goale, iată grădinile şi puntea vaporului pustiite de miresme şi briză! Şi porumbeii zboară, trecătorii se perindă pe caldarâm şi buchetul va pluti o vreme... o vreme... în chepengul minţii ei, dezorientat şi solemn.

Liliana RUS

Dumitru Brăneanu: *Condamnat la dragoste*

Proclamându-se, chiar prin titlul volumului, *Condamnat la dragoste* – Editura Ateneul scriitorilor, Bacău, 2013 –, Dumitru Brăneanu înclină spre neoromantism prin imaginarul poetic pe care îl creează, din care transpar urme ale recuzitei curentului (*la focul înserării/ mare-i dragostea mea/ şi adâncă*), dar şi prin statutul de axis mundi pe care-l consacră sentimentului suprem, care nu doar că ocupă prima scenă, dar, în carte, guvernează totul, fiind chiar raţiune a existenţei (*Îmi eşti în toate/ o bucurie de împlinit*), traducându-se fie prin contemplaţie caldă şi calmă, fie prin dezvăluirea unei senzualităţi tulburătoare, a cărei intensitate este, uneori, scindată de nostalgie, motivată însă, de vreme ce *Dorinţe prea multe au apus.*

O grabă de a trăi ceea ce nu s-a întâmplat, la *amiaza unui zâmbet/ ce vindecă aşteptările/ de otrava uitării*, se traduce în invocarea celei *cu trupul de dor* care, indirect, ispiteşte spre uitarea/ ignorarea trecerii: *Vino, cât lumina risipeşte/ întunericul din noi!*

Alcătuind împreună o amplă declaraţie de dragoste, poeziile-confesiune din volumul lui Dumitru Brăneanu sunt monologuri adresate, interlocutoarea prezumtivă fiind iubita, cea care polarizează întregul potenţial emoţional al îndrăgostitului, prezenţa ei find sugerată prin date al căror mister caută să-l descifreze continuu şi care-i constituie chintesenţa făpturii, transpuse în text, fireşte, cu mijloacele artei poetice, cu încrederea că *tu eşti candelă inimii/ n-ai cum să te iroseşti*, fiindcă forţa iubirii stimulează în primul rând imaginaţia (*când te privesc în ochi/ râu năvalnic curg/ prin sihăstrii stelare*) şi-i susţine speranţa că *nu-i hotar şi nici chindie/ între ce-a fost şi va să fie.*

Tonalitatea calmă, temperată, uneori cu tentă de litanie (ca în *Atâtea ploi*, de pildă), susţinută de o tristeţe, de cele mai multe ori, sporită de depărtare, la care se adaugă un vag reproş, îndreptat, mai degrabă, spre soarta asumată – din cauza căreia *Atâtea ploi ţi-au înverzit/ nădejdile bolnave de griji/ în nici una n-am fost eu* – se asociază cu o melancolie care pluteşte peste versuri, răzbate din acestea, paralel cu limitarea, poate involuntară, a spaţiului consacrat exclusiv sieşi, celui care contemplă şi trăieşte, apoi sau concomitent, rezultatele propriei contemplaţii. Imagini ale acestei recluziuni deliberate sunt, între altele, *un ciob de suflet*, *muchia de lumină*, *o aşchie de inimă*, însă găseşte şi remediul acestui statu-quo: *Între noi naşte un gol/ pe care îl umple/ zâmbetul tău.*

Singurătatea mea, *tăcerea dintre noi*, timpul care *spulberă nădejdi*, *gara aşteptării*, o continuă aşteptare, al cărei obiect poate fi chiar şi *sărutul paşilor tăi* sau, cel puţin, *umbra şi tăcerile tale* sunt doar câteva dintre jaloanele celui care, *în acest haos dintre milenii*, se simte ca un *strigăt de bucurie/ închis în temniţa cuvintelor*, făcând din cea către care tânjeşte sufletul lui o *stea nordică* şi întocmind scenarii ale împlinirii viitoare, fapt atestat, la nivelul expresiei, de prezenţa conjunctivului verbal: *din negura uitării/ de zorile iubirii/ să ne lăsăm mânaţi/ lacrimă de lumină...*

Între sentimentul suveran şi perspectiva lucidă, detaşată, asupra acestuia, eul creator remarcă propriul aport – gândul la mitul lui Pygmalion e firesc, în context – la dăltuirea imaginii din sine a fiinţei iubite, care devine, astfel, cel puţin în parte, propria lui creaţie – *Tu a(i) crescut în sufletul meu*, fiindcă eşti *Tu, tot mai frumoasă/ gând rău... singurătăţii* –, uneori oximoronică şi copleşitoare, căreia îi declară: *eşti sărbătoare.* Pentru a şi-o însuşi, în planul gândului măcar, preocuparea faţă de ea se traduce în mulţimea definiţiilor în care caută s-o cuprindă cu totul sau doar parţial: *Dans îmi eşti în sânge/ tainic vin mă ameţeşti*; *Ană zidită în amintiri/ din sămânţa unui cuvânt*; *misterul care mă ţine hotar/ între tăcere şi clipele de jar*; *primăvară eşti* etc.

Sentimentul iubirii nu putea să nu conştientizeze, iar apoi să acutizeze, ca de fiecare dată – şi eminesciana *Odă (în metru antic)* stă mărturie în acest sens –, implacabilitatea trecerii oricărui existent, pe care, spre a o tergiversa, cel îndrăgostit se lasă tocmai în voia stării care i-a declanşat această adevărată înţelegere a firii, pe care şi-o ia antidot la *risipiri de iele*, pentru că *nor alb/ umbra ta însămânţează somnul*, îngemănat adesea cu gândul, fiind o prelungire a speranţei, spaţiul tuturor posibilităţilor, iar angelică sau măcar cu *zâmbet de înger*, stăpâna acestui univers (înscăunată, ca atare, *stăpâna mea cu sânge de lumină*), reperul lăuntrului celui îndrăgostit, e chemată, dorită: *să te găsesc iluminare/ în fiecare dimineaţă/ desculţă prin gândurile mele*, visând ca, alături, *să oprim căderea din clepsidră.*

În volumul lui Dumitru Brăneanu, ipostazele iubirii şi ale iubitei, dar şi ale efectelor acestora sunt adesea hiperbolizate, atingerea cu sacrul fiind, de asemenea, frecventă: îl aureolează pe îndrăgostit (*un foc zeiesc e în mine*), fiindcă ea însăşi e *chip de zeiţă*, iar *lumina/ ia forma chipului tău* şi, de aceea, *mâna ta pe buzele mele respiră/ atingeri de îngeri.* Câmpul semantic al dragostei adună, în carte, şi atribute ale acesteia care nu sunt tocmai idilice, din moment ce *Mă salvez Robinson* pe *Insulă mâloasă/ inima ta!* Şi, tot aceeaşi inimă, în alt loc, e *inima spălată de noroi.*

Demonstrându-şi, aşadar, prin acest volum de versuri, virtutea de a construi oaze de trăire etern umană, poetul Dumitru Brăneanu face abstracţie de tendinţele spre deliricizare tot mai acute manifestate în contemporaneitate, într-o epocă a bulversărilor de tot felul, aduse, în primul rând, de tehnologie, când pare că *e secetă de dragoste/ peste şesuri uscate*, încât *zac suflete zbuciumate/ în agonia lor/ şi visele cresc a uitare* şi caută să sublinieze omenescul prin vers, dorind să lase, aşa cum menţioanează în *Nota autorului*, din final, *o urmă a unei trăiri intense, în sufletele simple şi receptive ale semenilor.*

Mioara BAHNA

SONETUL I

Născându-mă, plătesc cu viaţa toată
Şi doar cormana visului mai ştie
Să-ntoarcă brazda nopţii-n Poesie,
Prădat de tine, umbră fulgerată!

Cămaşa sorţii – prefăcută ie,
Se va topi cândva, iar tu, mirată,
Sub candela-ndurării botezată
Vei osândi uitarea pe vecie!

Vântoaselor cu pletele-cuvinte,
Veniţi degrab', scrumiţi povara lunii,
Deschideţi uşa şi luaţi aminte!

Deşi se-nfoaie-n stele toţi păunii,
Fără de moarte, Clipă, ţine minte:
Ultimul ort îl dau deşertăciunii!

SONETUL II

Stau treaz în întunericul din mine
Şi-mi pare că lumina-şi vinde trupul
Pe doi arginţi. Se strânge-ncet şurupul:
Dau slavă îndurărilor divine!

Sunt mielul blând! Ce prefăcut e lupul…
În colţii lui văd rânjete, suspine,
De mine însumi astăzi nu mi-e bine,
Căderea-n cer prevăd! Roit-a stupul?

Brav de aş fi, Profetul fără teamă,
Te-aş dezlega din braţele minciunii:
Închipuire, spune-mi, cui dau vamă?

Femeie-spin, sub crucea mătrăgunii,
Sărac de tine, vino-ndată, ia-mă,
Nu arvuni splendorile genunii!

SONETUL III

S-a cuibărit în mine depărtarea
Pândind lumina să nu mai râvnească
Nestăvilita dragoste trupească –
Bolândă, râde-n hohot disperarea!

Să mor nu pot! N-am inima de iască!
Acarii dorm, geaba îmi vor cruţarea,
Pulpana slovelor ascunde marea,
Haina vrea să mă ademenească!

Dar tu, îndurerato, spune, cum ai
Sosit? Din haos, umbra să-şi urmeze,
Poetul Nepereche fugit-a-n Rai?

De-acolo, din înalturi, el, vegheze
Să nu cumva să vii la mine! Dar, vai,
În ce abis te pierzi! Cin' să cuteze?

SONETUL IV

Deopotrivă sunt Poetul care
Îşi toarce în chilia lui fuiorul,
Fiindu-şi sieşi, noaptea, cioplitorul,
Un rac sfios sub zodia ce doare…

De vei pleca, rămân eu veghetorul
Acestui paraclis răpus de floare,
Voi cuteza să-ndur, căci pun prinsoare,
Sonetul fi-va-n veci stăpânitorul!

Urzesc Parnasul şi ador Infernul,
Uit cheia Raiului ce ţi-am promis-o,
Aşa cum Moartea clatină Eternul

Mă las chemat de gura ta, proscriso!
Iar dacă rodul minţii, astăzi, cernu-l,
Uşa trădării cine a deschis-o?

SONETUL V

Nu este cerul stâlp să mă susţină,
Chiar dacă deznădejdii îi scriu carte,
Doar labirintul morţii ne desparte
De tot ce-i viu! Cui să-i mai cer hodină?

Dă-mi forţa inimii! Vise deşarte
Se-ascund tiptil, tiptil de ghilotină…
Sunt vinovatul veşnic fără vină:
Cine cu mine jertfa o împarte?

De vrei Tu, Doamne, viaţa mea să-ţi dărui,
Nu-Ţi risipi tăcerea în cuvinte
Pe care nu le ştiu! M-auzi? Eu stărui,

Să aflu gândul cum o ia'nainte
Atunci când în furtună nu mă nărui:
Străjerul nopţii, spune-mi, de ce minte?

Theodor RĂPAN

Comunicat de presă

ION MUREŞAN este laureatul Premiului Naţional de Poezie „Mihai Eminescu” pe anul 2013

Pe 15 ianuarie 2014, pe scena Tetrului „Mihai Eminescu” din Botoşani a avut loc Gala de decernare a Premiului Naţional de Poezie „Mihai Eminescu” pe anul 2013, Opera Omnia, premiu acordat de Primăria Municipiului Botoşani. Juriul de acordare a acestui premiu, format din Nicolae Manolescu, preşedinte, Mircea Martin, Cornel Ungureanu, Ion Pop, Al. Cistelecan, Mircea A. Diaconu şi Ioan Holban, având următoarele nominalizări: MIRCEA CĂRTĂRESCU, ION MUREŞAN, LIVIU IOAN STOICIU, LUCIAN VASILIU, CONSTANTIN ABĂLUŢĂ, OVIDIU GENARU ŞI VASILE VLAD, a decis ca laureatul celei de a XXIII-a ediţii a acestui premiu să fie poetul ION MUREŞAN, care a devenit şi Cetăţean de Onoare al Municipiului Botoşani.

De asemenea, pe aceeaşi scenă, a fost decernat şi Premiul Naţional de Poezie „Mihai Eminescu” pe anul 2013, pentru Opus Primum. Juriul, format din Al. Cistelecan, preşedinte, Mircea A. Diaconu, Daniel Cristea-Enache, Andrei Terian şi Vasile Spiridon, a decis ca din cele 15 titluri de carte primite, să nominalizeze pe următorii autori: Ştefan Baghiu, Marius Lăzărescu, Krista Szocs, Ion Buzu, Vlad A. Gheorghiu şi Raluca Blezniuc. Laureatul a fost Ştefan Baghiu, pentru cartea *Spre Sud, la Lăceni*, Editura Cartea Românească, 2013.

În spectacolul de gală au evoluat Filarmonica de Stat Botoşani, cântăreaţa Maria Răducanu şi pianistul Niko Meinhold.
(G.D.)

O plantă de la Tulia

In memoriam Rodica MATIŞ

Prietena mea Tulia e înnebunită după flori. Mi-a dat vara trecută o plantă cu frunze lucioase, într-un ghiveci maroniu. Zicea că ea pleacă în concediu şi că planta respectivă avea o sensibilitate stranie. Nu suporta singurătatea.

După câteva luni, Tulia mi-a scris un mail dintr-o staţiune unde îşi… repara sănătatea – chiar aşa s-a exprimat. I-am răspuns, vorbindu-i despre floare. Într-o zi, prietena Tuliei mi-a dat o veste morbidă: boala ei, a Tuliei, era vicleană, perfidă, totală. Ajuns acasă, am observat câteva frunze ofilite. Unele aveau pete gălbui, gelatinoase. Am udat planta cu apă stătută, am înlocuit pământul, am aşezat-o într-un loc mai luminos. Degeaba. Frunzele păreau tot mai leşinate, blegite. Atunci mi-a venit ideea cu muzica şi am pus Mozart. O lumină dureroasă venea din concertul pentru clarinetă. Mi-am dat seama că planta trăia într-o legătură fatidică şi sublimă cu Tulia. Deodată am auzit soneria. La uşă a apărut o arătare palidă, doar piele şi os.

- Am venit după plantă…
- Dar… cine eşti tu?- am şoptit speriat.
- Sunt eu, Tulia… am slăbit puţin…

Am poftit-o în casă. S-a prăbuşit moale lângă fotoliu. Am auzit o bubuitură vătuită. Vasul maroniu al plantei explodase subit, aruncând bucăţi uleioase de frunze pe pereţii încremeniţi.

Alexandru JURCAN

O VIAȚĂ DE OM

Nu prea e monografie, ci autobiografie. Una mai pe scurt. Devoalând o viață. Și satu’ natal. Recea argeșeană. Din valea Negrașului. Cu frumusețile lui naturale. Cotloanele p-atunci pitorești. Într-un timp normal și nealterat. Când pământul era sfânt. Vitele și holda, chiar neprețuite. Mândrie, pe drept, pentru hărnicie. Cum vădeau țăranii înainte vreme. Până-n comunism, ce a dărâmat valori și destine, inept. Ridicând pe culmi nu doar ce e bun, cinstit, prețios. Și lăsând în urmă ce vedem și azi, din belșug și trist...

Marin Manolache, autoru’ cărții*, a fost gazetar. Modu-n care scrie nu lasă-ndoială. El mărturisind despre existența-i dusă pân-acum. În orânduiri ce s-au succedat pe plai românesc. Curios, firesc, eu citindu-i opu’ și din ăst motiv. E o mărturie ce-o intra și ea în istoria neamului, îndrituit. Deocamdată, în memorialistică, sigur. Accesibil scrisă, ușoară lecturii. Doar să vrei să afli ceva din trecut. Eu, unul, am vrut, nu mi-a displăcut. Așa s-a făcut că am așternut cât m-am priceput rândurile astea. Fie și numai pentru valea Negrașului. Feeric ținut altădată la șes. În Găvanu Burdea, nici mie străin…

Adrian SIMEANU

*Marin Manolache, ***Valea Negrașului***, Ed. Argeş Press, 2013

Cum a ajuns Dictatorul erou fără voie!

– urmare din p. 19 –

român, umblă prin Europa cu mâna întinsă, culeg căpşuni sau şterg la fund boşorogii, lăsând acasă copiii necrescuţi încă!...

Pentru multă lume, care a uitat foarte repede vremea comunismului, Ceauşescu nu mai este Dictatorul, Analfabetul, Odiosul sau Cârmaciul, ci a devenit însuşi simbolul demnităţii noastre, eroul fără voie al unui neam, nu pentru că memoria faptelor sale ar merita acest lucru, ci pentru că aceia care i-au succedat la putere s-au remarcat prin opusul calităţilor sale minimale: patriotism, iubire de neam, cinste, onoare şi respect faţă de valorile acumulate ale istoriei poporului român. Vorba unui ilustru pamfletar, el însuşi un demagog desăvârşit, e vorba de Vadim Tudor, care afirma că, (citez din memorie): Poporul român a vrut să scape mereu de Dictatori şi i-a înlăturat prin forţă, dar s-a dovedit că aceia care i-au urmat au fost mai discreţionari, mai haini cu poporul. Numai astfel oamenii au regretat mereu vechiul conducător, deşi numele lui n-ar mai fi trebuit să fie pomenit în veci.

Încerc, uneori, să scriu despre câte un lucru grav, fără precedent, care se petrece şi, în timp ce scriu, alte trei trăsnăi, inimaginabile până acum, se produc simultan. Rămân siderat că nu mai găsesc cuvintele care să descrie realitatea, dar şi mai contrariat că nu mai aflu prea multe ziare şi reviste care să aibă curaj să-mi publice rândurile, deoarece lupii înşişi şi-au ctitorit foi de propagandă, posturi de radio şi de televiziune, perorând dreptul la informare în mase. Or, „când mantaua Domnească e din piei de oaie, atunci judecătorii fiţi siguri că despoaie”. Nu ne rămâne, după aproape trei decenii de dictatură democratică, decât să-i cerem scuze lui Silviu Brucan, iar lui Ceauşescu să-i „recităm”, post-mortem, butada: „Ceauşescu să ne ierţi că-n decembrie am fost proşti!”.

Nu de aplauze este vorba în textul meu, ci de un moment de reculegere pe care trebuie să-l păstrăm bravului popor român, mânat, ca vita, de la spate, din Dictatură-n Dictatură, de Marile Puteri.

Ca să fim în ton cu *Epoca de Aur*, către care se îndreaptă azi milioane de gânduri nevinovate, acum, la sfârşit de text, ar trebui să urmeze *aplauzele*, *ovaţiile* şi *scandările prelungite* la adresa perioadei muribunde!

Dar, nu uitaţi: *democraţiile se prăbuşesc, întotdeauna, sub ropotul de aplauze! Uraaaaaaa!...*

Doi este mai uşor decât moartea

Doi este mai uşor decât moartea
niciodată
nu vei putea vedea chipul lui Dumnezeu
prin microscop
eu nu sunt nici şase nici stejar,
osie, roata, încotro?

Câinele vede în întuneric
dar nu poate silabisi taina nopţii
tot căutând adevărul,
buletinul de identitate mi-a înflorit.
Văd cum putrezesc cuvintele în pântecul filozofului,
măsura o va da
drumul crucii purtate.

Doi este mai uşor decât moartea
un câine nu poate silabisi întunericul
niciodată
microscopul nu va putea vedea chipul Domnului.

Dacă aş putea auzi cu peştii electrici

Dacă aş putea auzi cu peştii electrici
să pot măsura puterea adâncului
dacă aş putea auzi cu rădăcinile unui copac
şoaptele mamei plecate
dacă aş avea auzul ploii
nu aş mai asculta alte cântece
dacă aş putea pătrunde cu stelele întunericul.

Dacă aş putea cânta cu gura unui luceafăr.

Pacea de sub măslini

Am învăţat gramatica cenuşii
de la filosofii Atlantidei
dar am lăsat îngerul să mă părăsească
am reuşit să cobor neînvins din furtuni
drumul din urmă e marcat cu sânge.

De câte ori vreau să mă întorc la Dumnezeu
nimeresc în labirinturile femeii
prins în febra dansului negru.

Visez, fără speranţă, pacea de sub măslini.

Imaginaţie a cerului

Viaţa mea este o imaginaţie a cerului
precum norii, precum respiraţia unei libelule,
un abur, auriu, strălucind deasupra întinselor ape,
dansând,
înaintea furtunii.

Floare a nopţii

Lume pictată în negru, petală cu petală, lume a mea,
floare a nopţii,
în mâna cui străluceşti?

Teama

Teama de a nu aţipi în leagănul limitei
mă ţine veşnic treaz.

Încercarea

În ape se vede cealaltă faţă a mea
e fără auz, fără grai, parcă ar suferi
parcă ar încerca să comunice,
privesc imaginea neputincios.
E cel ce va fi sau cel care a fost înaintea mea?

Simt că doresc să fiu una cu imaginea,
sfârtec viziunea, mă scufund în mine,
încerc să unesc cele două lumi,
să mă unesc cu lumea de care
cuţitul de carne m-a separat.

În lumi mai bune

Văd măştile cum fecundează alte măşti,
cum întunericul se înmulţeşte.
Văd cum soarele pleacă
în lumi mai bune.

Ruga

Dă-mi, Doamne, puţină credinţă,
cât cea a albinelor,
să pot uni cerul
cu pământul care sunt.

Cornel CUBLEŞAN

Lansare de carte la Biblioteca Județeană Argeş

Miercuri, 5 februarie, reputatul eminescolog, prof. dr. **George Ene**, a prezentat, în fața unei săli arhipline, volumul-unicat în peisajul de gen la ora actuală – **Eminescu - securitatea şi siguranţa naţională a României**. Volumul este rodul unui colosal efort de acumulare, sistematizare și interpretare a operei publicistice, diaristice și a corespondenţei lui Mihai Eminescu, efort derulat de-a lungul a 14 ani și care presupune lectura avizată a peste două milioane de documente.

Accentele referitoare la vulnerabilitățile de primă linie ale României, la riscurile și la amenințările din a doua jumătate a secolului al XIX-lea, surprinse plastic în creația tumultuoasă a lui Mihai Eminescu, sunt integrate într-o viziune modernă, axată pe ideea de intercondiționare politică, economică și militară. Liricul copleșitor, poetul plopilor fără soț și al cerului mustind de stele târzii, este adus de George Ene la rampa actualității istorice, prin prisma a ceea ce el a întruchipat și continuă să întruchipeze în spațiul nostru de reverberație: patriotism, simțul onoarei, cultul valorii, activism social, spirit critic, deferență față de instituția publică, în calitatea ei de proiecție a unui dat consfințit, a unei cutume.

Evenimentul lansării a fost la înălțimea așteptărilor și – am putea spune – a lucrării. Luări de cuvânt notabile au fost cea a eminescologului Nicolae Georgescu, a publicistului Octavian Știreanu, a romancierului și istoricului literar Mihail Diaconescu, a conf. univ. dr. Adriana Rujan. Episoadele discursive au fost asezonate cu intervențiile muzicale, vers și chitară, ale părintelui-profesor Codruț Scurtu.

Volumul a apărut la Editura *Eikon* din Cluj-Napoca, anul acesta. Dintre temele abordate, se desprind, ca nuanță de interes special, *Eminescu și Serviciile Secrete – Acuze și suspiciuni privind implicarea unor politicieni în acte de trădare, Identificarea și combaterea unor acțiuni antiromânești, Chestiunea evreiască, Fenomenul corupției, Asasinatul politic, Problematica țărănimii ca risc de insecuritate națională, Mișcarea socialistă, comunistă și nihilistă.*

D.P.M.

Tablete grațioase pentru cititorii unui secol fără grație

Medicul **Viorel Pătraşcu** rămâne, după 20 de ani de presă și opt volume de tablete condimentate, un artizan al genului scurt. Domnia-Sa spune despre aceste pastile, pilule, buline de publicistică literară că ar fi dulci-amare. Eu prefer să mă gândesc la ele ca la scorțișoară, pentru că au deja o personalitate puternică, o aromă tare, dinaintea căreia ezitările, balansul, dulcele-amarul nu-și mai au rostul.

Volumul de față (al nouălea din serie) – ***Tranziţia spre nimic***, publicat la Editura *Paralela 45*, anul trecut – reunește 242 de astfel de tablete, apărute în ultimii doi ani în cotidianul *Argeşul* și în revista *Viața medicală*. Excelența în materie este un dat al medicului-scriitor. Cultivat în timp – de la prima carte, *Teroriştii sexului*, au trecut aproape 20 de ani – datul sau darul l-a creat pe cronicarul zilelor noastre. Valoarea de document a tabletelor este incontestabilă. Evoluția mentalităților, a tiparelor sociale, a personajelor, pe care le urmărești defilând țanțoș, când umil, când ipocrit-sfătos sub ochii tăi, este surprinsă de autor cu nerv și cu grație, în același timp.

Nervul vine din frazarea concisă, dublată de oralitate și de felul particular în care dr. Pătrașcu intră în pielea personajului. Se pliază pe vocabularul și pe mentalul interlocutorului, îl provoacă și deschide canalul de comunicare empatică, reușind să ajungă astfel la detaliul, la nuanța esențiale.

Grația se traduce, în cazul doctorului nostru, prin capacitatea de a rămâne conectat la realitatea descrisă fără s-o bruieze, fără s-o brutalizeze în vreun fel. Doar un vârf de maliție și câțiva picuri de comentariu abraziv ating fără intenție – e în firea autorului s-o facă – suprafața povestirii cu tâlc.

Trăim timpurile pe care le-am creat, dar pe care nu le găsim deloc pe măsura noastră. Sunt fie prea scurte, fie prea strâmte, fie fără gust. Dr. Viorel Pătrașcu vine cu oglinda potrivită. Nu ca la casele înalte de modă, ci ca în modestele ateliere de croitorie, în care acul de cusut, firul de ață și împunsătura nu au strălucire, dar au durată.

Denisa POPESCU MARTIN

Elisabeta BOŢAN, născută la 18 mai 1972 în orașul Năsăud, fără îndoială face parte din categoria „Români cu care ne mândrim”. Nu ştiu de când datează începuturile ei literare dar ştiu că la zece ani după ce a părăsit România şi s-a stabilit la Madrid, a fost premiată la concursul literar organizat de Editura „Seleer”, care i-a publicat volumul de versuri *Dimensiones* (*Dimensiuni*) în 2012. Tot în 2012, şi tot în urma unui concurs literar însă de proză scurtă, autoarea a fost premiată iar nuvela ei a apărut în volumul colectiv *Selecciòn de Obras del II Premio Imprimátur de Relato Breve 2.0* (*A doua selecţie de proză scurtă ale Premiului „Imprimatur”*) publicat de editura „Fundacion Imprimatur”.

Fiind o persoană talentată, Elisabeta Boţan îşi traduce propriile poezii şi nuvele în limba lui Miguel Cervantes, acestea fiind publicate periodic în cunoscute reviste literare spaniole.

Niculina OPREA

Între hotare

Sunt piatra uitată la margine de hotar
între hotarul cerului și cel al pământului,
cea care adună apa din cântecul ploii
şi mângâie rădăcinile ascunse ale copacului
ce rodește vise doar
ca păienjenișul muțeniei
să nu-l cuprindă.

Zbor

Secunda de lumină
naște răzvrătirea din temnița întunericului.

Îmi cresc gheare pe suflet, din gheare îmi cresc aripi
şi zbor peste golul fiinţei mele.

Apoi, îmi înfing ghearele
în scoarța propriei mele istorii vândute
pentru un ciob de iubire.

Femeie

Sunt acea particulă ce nu mai încape
în realitatea bărbatului.
Mi-am pierdut umbra în alcov
când m-am dăruit în goliciunea iubirii.
Îmi țes demnitatea
cu fâșii de durere și lumină
zburând cu aripi pe jumătate frânte
peste cimitirele de vise.

Căutare

Urme de paşi pe nisipul clepsidrelor
dintr-o dimensiune cu amintiri suspendate
de tremurul sacadat al aortei
caută încă să multiplice speranţe
răzvrătite împotriva singurătăţii.

Clipe rătăcite în neant
dispersate de vânt la marginea lumii,
sentimente deformate
ce nu se mai pot recicla în atelierul
maestrului Timp…

Vieţii grăbite spre vârtejul din Cosmos
Miracolul Iubirii îi mai cere o şansă.

Exil

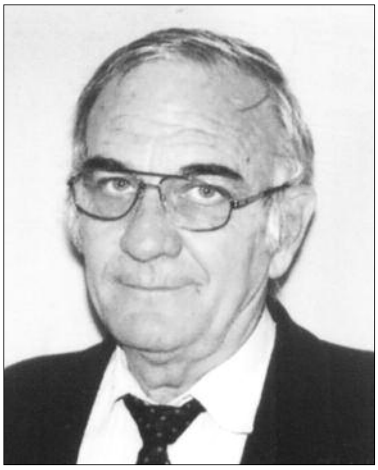
Senină dar prudentă
m-am dezlipit de piedestalul
ce mă unea cu lumea ta
din globul de cristal,

sub falsitatea ninsorii de iluzii
am pornit pe drumul de întoarcere
spre originea ascunsă a esenței mele.

Mi-ar fi plăcut să fiu

Mi-ar fi plăcut să fiu picătura de rouă
ce străluceşte suavă pe firul ierbii.
Mi-ar fi plăcut să fiu raza de soare
ce se scaldă în mireasma trandafirului.
Mi-ar fi plăcut să fiu picătura de ploaie
care săruta pământul înainte de a se destrăma.
Mi-ar fi plăcut să fiu zbor înalt de vultur
mereu îndrăgostit de cer.
Mi-ar fi plăcut să fiu valul
care în legănarea sa adună aurul nisipului.
Mi-ar fi plăcut să fiu clipa
care atinge veşnicia.
Mi-ar fi plăcut să fiu misterul
primei stele ce răsare noaptea pe cer.
Toate acestea la un loc
mi-ar fi plăcut să fiu...
Dar eu sunt doar un suflet visător
mereu îndrăgostit de nemărginirea lumii.

Elisabeta BOŢAN

Ruxandra Preduț

În numărul 1/2014 al *Cafenelei* promiteam o prezentare a artiştilor plastici argeşeni mai puţin mediatizaţi. Azi încerc să vă propun o tânără pictoriţă: Ruxandra Preduţ.

Artista a absolvit Liceul de Artă din Piteşti şi Facultatea de pictură la Universitatea de Artă Bucureşti. A fost eleva pictorului Horia Paştină.

Ruxandra Preduţ reuşeşte să facă pasul către marea artă datorită preocupărilor sale exclusiv picturale. Nu o interesează partea comercială a artei, cel puţin în această fază a acumulărilor. A reuşit să înţeleagă demersul profesorilor săi şi a încercat (cu succes) să facă o sinteză între religiozitatea lui Horia Paştină şi soliditatea compoziţională a lui Mihai Horea.

Ciclurile sale de oale (chipuri) sunt adevărate pledoarii pentru culoare. Rafinamentul relaţiilor calde-reci produce mai degrabă plăceri estetice decât hedonice. Comunicarea sa este firească, simplă şi directă, de convingere că orice obiect poate deveni subiect pictural dacă cel ce propune această stare gândeşte pictural şi nu volumetric.

Oalele Ruxandrei, într-un context consistent, aduc pe pânze emoţii şi stări interogative despre viaţă, spiritualitate, evoluţie.

Tipul de compoziţie al artistei este ancorat în secţiunea de aur. Nu renunţă la învăţăturile înaintaşilor săi pentru a-şi promova propriile acumulări.

Lucrările sale trădează rigoare şi profesionalism: de la tehnica picturii până la prezentare – încadrare. Vreau să cred că această tânără va continua să creadă în valorile artei adevărate şi nu în arta comercială, care, din păcate, a sedus o armată de tineri, colegi de generaţie cu Ruxandra.

Iată mai jos o prezentare a activităţii sale artistice:

- 2011, Salonul de Primăvară – Metopa, Piteşti
- 2011, Târgul de Artă Metopa, Piteşti
- 2012, Masterat – Palatul Parlamentului, Bucureşti
- 2012, Complex de recreere Sf. Pantelimon, Bucureşti
- 2012, Pictură – grafică, Metopa, Piteşti
- 2012, Salonul de iarnă Metopa, Piteşti
- 2013, Metopa, Piteşti
- 2011, Simetrii metafizice, Metopa, Piteşti
- 2013, Simetrie, Metopa, Piteşti

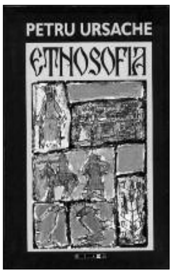
Ion PANTILIE

Nicolae COANDE, ***VorbaIago***, Editura *Măiastra,* Târgu-Jiu, 2012

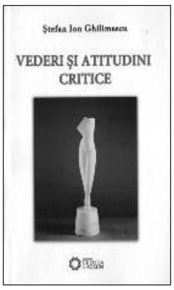
Ion COCORA, ***Viața într-un lacăt***, Editura *Palimpsest,* Bucureşti, 2013

Petru URSACHE, ***Etnosofia***, Editura *Eikon,* Cluj-Napoca, 2013

Andrei MOCUŢA, ***Nu există cuvinte magice,*** Editura *Tracus Arte,* Bucureşti, 2013

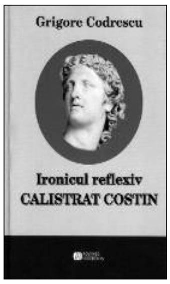
Ştefan Ion GHILIMESCU, ***Vederi şi atitudini critice***, Editura *Cetatea de Scaun,* Târgovişte, 2013

Adrian SUCIU, ***Mitologii amânate***, Editura *Herg Benet,* Bucureşti, 2011

Viorel DINESCU, ***Solie***, Editura *Fundația Scrisul Românesc,* Craiova, 2013

Grigore CODRESCU, ***Istoricul refelxiv Calistrat Costin***, Editura *Rovimed Publisher,* Bacău, 2013

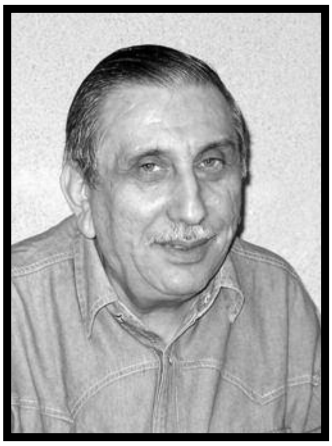
In Memoriam: Nicolae Florescu

Am primit izbitoarea veste cu durere, aici în nordul preriei canadiene, şi mi-am revenit greu, am păstrat un moment de reculegere şi am aprins o lumânare.

Pentru mine **Nicolae Florescu**, înainte de a fi un erudit literar, doct în istora literaturii române, critic şi prozator pe parcursul unei jumătăţi de secol, este românul care mi-a întins mâna peste ocean, m-a primit în România şi mi-a deschis cu bunăvoinţă *Jurnalul literar* din Bucureşti. Îi mulţumesc, îl respect şi-i voi păstra memoria cu pietate. Eu vorbesc de Nicolae Florescu şi de mine, amândoi am venit în această lume în plin război mondial, amândoi am învăţat pentru o diplomă universitară, dânsul a devenit un literat cunoscut şi apreciat, eu medic. Amândoi am muncit conştiincios pe paralele inegale.

După terminarea Facultăţii de Filologie a Universităţii „Al. Ioan Cuza" din Iaşi, Nicolae Florescu devine redactor, întâi la Radiodifuziunea Română, apoi la Revista „Manuscriptum" şi redactor-şef la „Revista de Istorie şi teorie literară" fiind şi cercetător ştiinţific. Acestea au fost pistele sale de erudiţie de pe care şi-a etalat apoi opera. Ajungând la opera lui o las pe mâna şi mintea profesioniştilor competenţi. Eu amintesc doar ceea ce nu a mai făcut nimeni până la el şi după el – faptul că a cercetat şi a scris: *Întoarcerea proscrişilor!! Reevaluări critice ale literaturii exilului!! Resemnarea Cavalerilor: reevaluări critice şi memorialistice ale literaturii exilului*, împreună cu Doamna Ileana Corbea, care mi-a făcut o mare bucurie printr-o scrisoare de apreciere, pe care o păstrez cu preţuire.

Despre proscrişi, începând lista cu Mircea Eliade, Emil Cioran, Vintilă Horea, Horia Stamatu, Paul Goma şi alte zeci de nume ce au dat valoare culturii româneşti, a celor ce prin mass media exilului au susţinut conştiinţa naţională, spre sfârşitul listei mă număr şi eu cu o modestă contribuţie. Despre întoarcerea proscrişilor au încercat să scrie şi alţii, dar firav, fără aceeaşi competenţă şi curaj pe care le-a avut Nicolae Florescu. Apoi, când de undeva de sus şi din afară a venit ordinul păstrării în continuare a listei proscrişilor, majoritatea lor s-au oprit intimidaţi, ba unii dintre ei, la ordin s-au apucat vârtos să-i minimalizeze, denigreze şi marginalizeze.

În acest timp, Nicolae Florescu şi-a continuat cu elocvenţă profesională evaluarea literaturii exilului şi a atitudinii intelectuale a românilor din ţară şi pretutindeni în *Jurnalul literar* pe care l-a reînfiinţat şi condus până în ultima sa zi, fără să ţină cont de grila antidemocratică numită *politically incorrect!* Şi pentru această îndrăzneală profesională şi de caracter, *cei de sus şi din afară au început să-l marginalizeze şi să-i restrângă fondurile revistei până la limita imposibilităţii de a mai apărea, pentru că era o revistă de cultură şi atitudine intelectuală liberă!* Libertatea a creat valorile, dictaturile politico-economice mizeria socială. Aş dori să nu am dreptate în ceea ce gândesc acum, dar cred că Nicolae Florescu a ajuns şi el pe o nouă listă a proscrişilor a celor din ţară şi din afară, a simţit şi a suferit din ce în ce mai mult. Şi pentru el, dar mai ales pentru cultura română care, din nou, nu e liberă ci constrânsă politic şi condusă de indivizi şi clanuri meschine. E părerea mea, de om liber, din aceiaşi generaţie cu el. Dumnezeu să aibă bună grijă de NICOLAE FLORESCU!

Corneliu FLOREA

Jazz, de două ori...

...în orașu' nostru, printre sărbători. La filarmonica loco, întâi. Unde-am ascultat deplin încântat un trio rasat. „Accord Vibes" se cheamă și membri îi sunt Mihalache, Anastasiu și Acker. Buni instrumentiști, se completează la fix. Când rostuiesc discursu' sonor. Elegant, elevat, rafinat. Galliano, Colombo, Piazzolla, isteț incluși în program. Armonii suave, vibrafon celest, atmosferă lină, ceva special. Seară strălucită, ales făurită. Poate, repetată, îndemn, și al'dată. De-or avea și tobe, va fi ideal. Cred că ar suna perfect, delicios…

Precum a sunat un cvartet, la teatru, nițel mai apoi. Tot cu muzicanți cunoscuți deja. Frații Dedeian (Garbis, Capriel), Horjea, Benedict. Jazz calificat, ritmat apăsat. Pricepere, cert, și la ei, vădit. Unitate, idem, ca de monolit. Motiv să socot că primirăm daruri. Iar luna cadourilor nu doar Undrea să rămână, pentru melomani. Că și la Pitești genu-i mult iubit și mereu dorit, deci binevenit. Trebuind, de-aceea, mai des găzduit…

Adrian SIMEANU

Plumiera

Îi vom considera, ca un lector cu liberă trecere, recentul volum al poetului şi eseistului **Ion Pachia-Tatomirescu**, intitulat **Urzici prin verze de Paris** (Waldpress, Timişoara, 2013), nu epigramatic, cum şi e, ci – mai degrabă – sintagmatic, încorporându-l pe autor între Alphonse Daudet, al cărui Tartarin „nu minte, ci se minte“ (condescendent) şi „Ulise“-le lui James Joyce, cu „umorile dumitale fantastice“ (p. 197).

Între „textier“ ? (v. Mallarme) şi „textologic“ (Valery) e mică distanţă.

Epigrama crispată dar extaziată caracterologic, cum şi trebuie, devine în periodica volumului, jurnal de bord pe un ocean gotic (cuiburi grafice în munţii stâncoşi!).

Autorul are meritul de a nu încurca paserile – exemplarul sau specia.

Noroc că nimic nu dispare, inerţial.

„Scriitura corporală“ sau doar scriitura, lucrată într-o etică şi o estetică sinuoase.

Numai că nimeni nu ştie ce se întâmplă cu textul: nu se risipeşte; nu se dezintegrează structural. De asemeni, sensul rămâne monolitic: pare fix, hieratic şi atât! Pare a nu jubila deopotrivă cu bucuria poetului de a(-şi) scrie.

Finalul e afin începutului :

– carte nomotetic, contemporană (aproape, o contemporaneitate în uz);

– sistem referenţial-reflex (poeţi şi poetroni de naţie);

– tirania evenimentului (cf. recursului epigramei);

– Craiova la vârf de cinste: literar, istoric, afectiv (aici nu e nimic conjunctural!);

– fabule, idiomuri, seme, paradox-isme, mitosofii moleculare etc.

Structuralist ofuscat, poetul – căci poet este – precum şi un fundamental om al culturii, I. P.-T. are dreptul a se interoga, în ale sale – „epigrame la minut“ – precum acelaşi Valéry: „cum să nu fiu obscur?!

Marcel TURCU

Muzica

La Radio, înc-o dat’,...

...de curând, fui invitat. De prietenul apreciat Filip Papa. Venit de la Iaşi a cânta nițel pe strada Berthelot. Ca întotdeauna, pășii cu sfială în studioul faimos. „Mihail Jora” actualmente numit. Aveam să dau ochii, după niște timp, cu orchestra de cameră a instituției naționale. Afirm răspicat că n-am regretat. Căci m-a fascinat sunetu’ curat. Riguros dozat, clar înfățișat, nu des ascultat. A fost minunat și-am apreciat. Plecând întristat că s-a terminat...

Trupa este tare și, cert, de valoare. Sudată, rodată, viu aplaudată, precum am văzut. Avuse în față un om potrivit. Un sexagenar de la Răsărit. Kazuhiko Ishii, nipon get-beget. Calm și cumpănit, bine pregătit, foarte iscusit. La fix tălmăcind Haydn, nimerit. „Lovitura de timpan”, și ea cu motiv, ca la Beethoven, ceva mai târziu. Nobil construită, pe veci îndrăgită. Sub bagheta lui Ishii, deplin izbutită...

Aidoma concertului număru’ doi, pus tot de Franz Joseph pe note, pentru violoncel. Și, parcă, pentru Filip, în zilele noastre. Care i-a dat viață cu-nsuflețire, simțire, naturalețe, acuratețe. Impecabil, redutabil, admirabil indiscutabil. E un virtuoz, nesofisticat, pe strune umblând mereu nuanțat. Sigur e de soi și sper să ajungă iute și-n Pitești. Chiar cu Kazuhiko, dacă s-o putea. Fac echipă țais și „Variațiunile” de Paul Constantinescu stau mărturie. Așa de subtil le-a condus japonezu’ (isonu’ ținându-i românului îndeaproape), încât țesătura sacru-bizantină pătrunsu-m-a neașteptat…

Ca să-nchei cumva, recapitulez: sala Radio în lume știută, acustică neîndoielnic plăcută, ansamblu cameral de elogiat, dirijor, solist, doar de lăudat. Un tot unitar extraordinar. Capitala are atracții, nu glumă. Să nu le scap m-oi căzni și în viitor…

Adrian SIMEANU

Florin DOCHIA, ***Elegiile căderii***, Editura *Premier,* Ploieşti, 2013

Calistrat COSTIN, ***Pe contrasens...***, Editura *Ateneul Scriitorilor,* Bacău, 2014

Marian RUSCU, ***Fiul vampirului***, Editura *Premier,* Ploieşti, 2013

Nicolai TĂICUȚU, ***La început a fost câmpia...***, Editura *Valman,* Râmnicu Sărat, 2013

Maria DOBRESCU, ***Mireasa de sare***, Editura *Grinta,* Cluj-Napoca, 2012

Ion HAINEŞ, ***Tăcerea şi cuvântul***, Editura *Ravexcoms,* Bucureşti, 2013

Reviste primite la *Cafenea*

CULTURA
Fundaţia Culturală Română
www.revistacultura.ro
REDACTOR-ŞEF: AUGUSTIN BUZURA

Dubla direcţionare – social-politică şi culturală – pare să constituie nota specifică şi totodată performantă a revistei CULTURA, care îl are ca redactor-şef pe excepţionalul prozator Augustin BUZURA.

Deşi din partea de „atitudine social-politică” a numărului 7-9/decembrie 2013 la care mă refer este dificil să te opreşti doar la un singur articol, sau numai la câteva dintre ele, mă voi opri totuşi la trei exegeze privitoare la volumul lui Mihai Goţiu „Afacerea Roşia Montană”, semnate de Ion Pop, Ciprian Şiulea şi Ioan Pop-Curşeu.

Iată, de pildă, ce spune acesta din urmă: „«Afacerea Roşia Montană», semnată de jurnalistul Mihai Goţiu, are toate şansele de a se impune drept cartea anului 2013, atât prin tema de o stringentă actualitate pe care o abordează, cât şi prin modul în care a fost scrisă, de-a lungul a peste zece ani. În primul rând, «Afacerea...» te atrage prin dimensiuni de-a dreptul impresionante: 512 pagini format mare, pe care ar trebui să le parcurgă cu creionul în mână orice om politic cu oarecare putere de decizie în cazul Roşia Montană. Sau mai degrabă vreun procuror integru de la DNA, care să apese pârghiile necesare stopării acestei monstruozităţi şi condamnării vinovaţilor la ani grei de temniţă”.

Din secţiunea „cultură”, memorabile mi se par a fi eseul „Poezia obiceiurilor de Crăciun şi Anul Nou la români”, cronica lui Adrian Dinu Rachieru „Virgil Diaconu şi «femeia secretă»”, „Demonii în *History Lab*”, autoare Cornelia Maria Savu, şi, sub rubrica *Noua istorie literară*, cronica lui Ion Simuţ la volumul „E. Lovinescu şi modelele româneşti şi europene ale criticii literare interbelice”, autor Antonio Patraş, Editura Muzeului Naţional al Literaturii Române, 2013. Iată cum priveşte criticul Ion Simuţ cartea în discuţie: „Nimeni nu l-a citit în ultimii cincizeci de ani pe criticul E. Lovinescu atât de exigent, atât de onest, atât de fără prejudecăţi şi, totuşi, atât de respectuos ca Antonio Patraş.”

Remarc, pe ultima pagină a revistei, câteva cărţi editate tot de Muzeul Naţional al Literaturii Române în acest an, care, pentru cel prins de demonul teoriei, nu pot fi decât râvnite: „Sincronizarea criticii româneşti postbelice în deceniile opt şi nouă”, autor Alex Goldiş, „Teorii, metode şi strategii de lectură în critica şi istoriografia literară românească de la Titu Maiorescu la E. Lovinescu”, de Andrei Terian-Dan şi „Revizuire şi revizionism în literatura postcomunistă”, autoare Nicoleta Sălcudeanu.

Văd CULTURA ca o revistă care îşi pune probleme, polemică, responsabilă, cu nerv. Autentică. **(C.L.)**

Contact international

Revista *Contact internaţional* apare la Iaşi, sub directoratul lui Liviu Pendefunda şi a redactorului şef Carmen Pendefunda, ca publicaţie a Asociaţiei Culturale Atma Contact Internaţional.

Numărul recent (115-116-117, pe ianuarie-februarie-martie 2014), care numără nu mai puţin de 258 de pagini, a apărut într-o ţinută grafică de excepţie (tehnoredactorul Petre Şiţă şi tipografia PIM au tot meritul!) şi conţine articole sau poezii semnate de scriitori cunoscuţi, străini sau români, între care îi semnalăm pe Octavio Paz, Emil Brumaru, Magda Ursache, Daniel Corbu, Cornel Ungureanu, Theodor Codreanu, Matei Vişniec, Constantin Coroiu, Ioan Holban, Mihai Cimpoi, Constantin Dram, Radu Cârneci, Liviu Pendefunda, Carmen Pendefunda, Valeriu Matei.

Şi tocmai când era să îi reproşez revistei lipsa eseului, descopăr în final şi chiar sunt prins de lectura unor articole ample – *Societatea culturală şi nihilismul* (Mario Castro Navarrete), *Renaşterea Societăţii Secrete Carpaţii* (Bogdan Constantin Dogaru), *Valul de pământ face şi acum... valuri* (Mircea Slănină), *Sfântul Andrei, patronul României şi al Marii Loji a Scoţiei* (Daniel Lucea), *Sfântul Ioan Botezătorul – patron al sacrului* (Liviu Pendefunda), *Avatarurile afectivităţii* (Bogdan Mihai Mandache).

În ultima lună a anului trecut, revista *Contact internaţional* a fost premiată de APLER cu *Premiul pentru Proiect Literar Internaţional*. Felicitări! **(C.L.)**

Cafeneaua literară

Revistă lunară editată de
Centrul Cultural Piteşti
sub egida
Consiliului Local Piteşti şi a
Primăriei municipiului Piteşti
Fondată în ianuarie 2003

REDACŢIA

Director: Virgil DIACONU
Redactor-şef: Marian BARBU
Redactori: Nicolae EREMIA
Gheorghe FRANGULEA
Ion PANTILIE
Denisa POPESCU
Liliana RUS
Florian STANCIU

Culegere:
Ioana NACIU

Corectură:
Liliana RUS

Tehnoredactare:
Simona FUSARU

Prezentare artistică:
Virgil DIACONU

ADRESA REDACŢIEI:

Centrul Cultural Piteşti,
Cafeneaua literară,
strada Craiovei nr. 2, bl. G 1, sc. C, et. I, Casa Cărţii, 110013, Piteşti
Tel.: 0248/216348, 219976
Fax: 0248/210068

e-mail:
cafeneaua_literara2003@yahoo.com
http://www.centrul-cultural-pitesti.ro

Cont: 50104122256, Trezoreria Piteşti
ISSN: 1583-5847

Responsabilitatea asupra conţinutului textelor revine autorilor, conform legii. Autorii pot avea şi alte opinii decât ale redacţiei.

Manuscrisele primite la redacţie nu se înapoiază.

Revista poate fi găsită la chioşcul Muzeului Literaturii Române, Bucureşti.

Tiparul executat la S.C. Tiparg S.A., tel.: 0248/221.348, e-mail: office@tiparg.ro.

Concursul Național de Poezie de Dragoste *Leoaică tânără, iubirea…*

Ediţia a XIV-a, 28 martie 2014

Centrul Cultural al municipiului Piteşti, prin revista de cultură *Cafeneaua literară*, organizează ediţia a XIV-a a Concursului naţional de poezie de dragoste *Leoaică tânără, iubirea…*

La concurs pot participa creatori cu vârste până în 35 de ani, care nu sunt membri ai U.S.R. şi nu au câştigat un premiu la ediţiile noastre anterioare.

Concurenţii vor trimite pe adresa organizatorului câte 5 poezii de dragoste, creaţii originale, nepublicate în volum, fiecare poezie fiind printată sau dactilografiată pe câte o singură pagină, numai pe o faţă, semnată cu numele real al autorului şi având indicat numărul de telefon. Toate cele cinci poeme vor fi cuprinse într-un singur document cu extensia .doc, cules cu corp 14, Times New Roman CE, mărime 150.

Textele vor fi expediate fie la adresa e-mail cultcentre@yahoo.com, fie poştal, pe adresa Centrul Cultural Piteşti, Str. Calea Craiovei nr. 2, Casa Cărţii, Bloc G1, sc. C, et. I, cod 110013 Piteşti, jud. Argeş, fie se vor depune direct la sediul Centrului Cultural Piteşti, până la 15 martie 2014. Manuscrisele nu se înapoiază.

Juriul va fi desemnat de organizator. Câştigătorii desemnaţi de juriu vor fi premiaţi în bani, astfel:

Premiul I: 370 lei; Premiul al II-lea: 280 lei; Premiul al III-lea: 250 lei; Menţiune I: 200 lei; Menţiune II: 200 lei.

Festivitatea de premiere va avea loc la Centrul Cultural Piteşti, vineri, 28 martie 2014, ora 13.00. Premiile se acordă numai câştigătorilor prezenţi la festivitate. În caz de neprezentare, premiile se acordă următorilor clasaţi.

Poeziile premiate vor fi publicate în revista *Cafeneaua literară.* Organizatorul nu decontează cheltuielile de deplasare sau cazare.

Responsabil de proiect
Virgil Diaconu

Director
Centrul Cultural Piteşti,
Carmen Elena Dumitrache

Compoziție - RUXANDRA PREDUȚ

Cafeneaua literară este membră **APLER** şi **ARPE**.

Vizitați Cafeneaua literară la adresa www.centrul-cultural-pitesti.ro